

Tunc continuo visus somniorum malorum turbaverunt illos, et timores supervenerunt insperati.

Et alius^a alibi projectus semivivus, propter quam moriebatur, causam demonstrabat mortis.

Visiones enim quæ illos turbaverunt, hæc præmonabant, ne inscii, quare mala patiebantur, perirent.

Tetigit autem tunc et justos tentatio mortis, et commotio in eremo facta est multitudinis: sed non diu permansit ira tua.

Properans enim homo sine querela deprecari pro populo, proferens servitutis suæ scutum, orationem, et per incensum deprecationem allegans, restitit iræ, et ænem imposuit necessitati, ostendens quoniam tuus est famulus.

Vici autem turbas, non in virtute corporis, nec armorum potentia, sed verbo illum, qui se vexabat, subjecit, juramenta parentum, et testamentum commemorans.

Cum enim jam acervatim cecidissent super alterum mortui, inersitit, et amputavit impetum, et divisit illam, quæ ad vivos ducebat, viam.

In veste enim poderis, quam habebat, totus erat orbis terrarum: et parentum magnalia in quatuor ordinibus lapidum erant sculpta, et magnificentia tua in diademate capitis illius sculpta erat.

His autem cessit qui exterminabat, et hæc extimuit: erat enim sola tentatio iræ sufficiens.

CAPUT XIX.

Impiis autem usque in novissimum sine misericordia ira^b supervenit. Præsciebat enim et futura illarum.

Quoniam cum ipsi permisissent ut se educerent, et cum magna sollicitudine permisissent illos, consequebantur illos penitentia acii.

Adhuc enim inter manus habentes luctum, et deplorantes ad monumenta mortuorum, aliam sibi assumpserunt cogitationem inscientiæ: et quos rogantes proiecerant, hos tanquam fugitivos persequiebantur.

Ducebat enim illos ad hunc finem digna necessitas, et horum quæ acciderant commemorationem amittebant, ut quæ deerant tormentis, repleret punitio.

Et populus quidem tuus mirabiliter transiret, illi autem novam mortem invenirent.

Omnia enim creatura ad suum genus ab initio ref-

Explicit liber Sapientiæ.

^a Ita habet et Græcus ἀλλοχῆ: Latini autem libri plerique, ibi.

A gurabatur, deserviens tuis præceptis, ut pueri tui custodirentur illæsi.

Nam nubes castra eorum obumbrabat, et ex aqua, quæ ante erat, terra arida apparuit, et in mari Rubro vis sine impedimento, et campus germinans de pro-fundo nimio.

Per quem omnis natio transivit, quæ tegebatur tua manu, videntes tua mirabilia et monstra.

Tanquam enim equi depaverunt escam, et tanquam igni exsultaverunt, magnificantes te, Domine, qui liberasti illos.

Memores enim erant adhuc eorum, quæ in incolatu illorum facta fuerant, quemadmodum pro ratione animalium eduxit terra muscas, et pro piscibus eructavit fluvius multitudinem ranarum.

Novissime autem viderant novam creaturam avium, cum adducti concupiscentia postulaverunt escas epulantis.

In allocutione enim desiderii, ascendit illis de mari orthogonetra: et vexationes peccatoribus supervenerunt, non sine illis, quæ ante facta erant, argumentis per vim fulminum: juste enim patiebantur secundum suas nequitias.

Et enim detestabiliorem inhospitalitatem instituerunt: alii quidem ignotos non recipiebant advenas, alii autem bonos hospites in servitum redigebant.

Et non solum hæc, sed et alius quidam respectus illorum erat: quoniam invititi recipiebant extraneos.

Qui autem cum lætitia receperunt hos, qui eisdem usi erant justitiis, sævissimis afflicerunt doloribus.

Percussi sunt autem cæcitate: sicut illi in foribus justis, cum subitanis cooperti essent tenebris, unusquisque transitum ostii sui quærebat.

In se enim elementa dum convertuntur, sicut in organo qualitatibus sonus immutatur, et omnia suum sonum custodiunt: unde æstinari ex ipso visu certo potest.

Agrestia enim in aquatica convertebantur: et quæcumque erant natantia, in terram transibant.

Ignis in aqua valebat supra suam virtutem, et aqua C extinguentis naturæ obliviscebatur.

Flammæ e contrario corruptibilium animalium non vexaverunt carnes eoambulantium, nec dissolvebant illam, quæ facile dissolvebatur sicut glacies, bonam escam. In omnibus enim magnificasti populum tuum, Domine, et honorasti, et non despectisti, in omni tempore, in omni loco assistens eis.

^b Addunt editi quidam libri sua, quod et Græcus textus pronomen tacet.

IN ECCLESIASTICUM JESU FILII SIRACH PROLOGUS.

Multorum nobis, et magnorum per Legem, et Prophetas, aliosque qui secuti sunt illos, sapientia demonstrata est: in quibus oportet laudare Israel doctrine et sapientiæ causa: quia non solum ipsos loquentes necesse est esse peritos, sed etiam extraneos posse et dicentes [Al. discentes], et scribentes doctissimos fieri. Avus meus Jesus, postquam se amplius dedit ad diligentiam lectionis Legis, et Prophetarum, et aliorum librorum, qui nobis a parentibus nostris traditi sunt: voluit et ipse scribere aliquid horum, quæ ad doctrinam et sapientiam pertinent: ut desiderantes discere, et illorum periti facti, magis magisque attendant animo, et confirmetur ad legitimam vitam. Hortor itaque venire res cum benevolentia, et attentiori studio lectionem facere, et veniam habere in illis, in quibus videmur sequentes imaginem sapientiæ deficere in verborum com-

positione. Nam deficiunt verba Hebraica, quando fuerint translata ad alteram linguam. Non autem solum hæc, sed et ipsa Lex, et Prophete, cæteraque aliorum librorum, non parvam habent differentiam, quando inter se dicuntur. Nam in octavo et trigesimo anno temporibus Ptolemæi Evergetis regis, postquam perveni in Ægyptum: et cum multum temporis ibi fuisset, inveni ibi libros relictos, non parvæ, neque contemnendæ doctrinæ. Itaque bonum et necessarium putavi et ipse aliquam addere diligentiam et laborem interpretandi librum istum: et multa vigilia attuli doctrinam in spatio temporis ad illa, quæ ad finem ducunt, librum istum dare, et illis qui volunt animum intendere, et discere quemadmodum oporteat instituire mores, qui secundum legem Domini proposuerint [Al. proposuerunt] vitam agere.

INCIPIT LIBER ECCLESIASTICI.

CAPUT PRIMUM.

Omnis sapientia a Domino Deo est, et cum illo fuit semper et est ante ævum.

Arenam maris, et pluvix guttas, et dies sæculi quis dinumeravit? Altitudinem cæli, et latitudinem terræ, et profundum abyssi quis dimensus est?

Sapientiam Dei præcedentem omnia quis investigavit? Prior omnium creata est sapientia, et intellectus prudentiæ ab ævo.

Fons sapientiæ verbum Dei in excelsis, et ingressus illius mandata æterna.

Radix sapientiæ cui revelata est, et astutias illius quis agnovit?

Disciplina sapientiæ cui revelata est, et manifestata? et multiplicationem ingressus illius quis intellexit?

Unus est altissimus Creator omnipotens, et Rex potens, et metuendus nimis, sedens super thronum illius et dominans Deus.

Ipsæ creavit illam in Spiritu sancto, et vidit, et dinumeravit, et mensavit.

Et effudit illam super omnia opera sua, et super omnem carnem secundum datum suum, et præbuit illam diligentibus se.

Timor Domini gloria, et gloriatio, et lætitia, et corona exultationis.

Timor Domini delectabit cor, et dabit lætitiã, et gaudium, et longitudinem dierum.

Timenti Dominum bene erit in extremis, et in die defunctionis suæ benedicetur.

Dilectio Dei honorabilis sapientia.

Quibus autem apparuerit in visu, diligunt eam in visione, et in agnitione magnalium suorum.

Initium sapientiæ, timor Domini, et cum fidelibus in vulva concreatus est, cum electis feminis graditur, et cum iustis et fidelibus agnoscitur.

Timor Domini, scientiæ religiositas.

Religiositas custodiet, et justificabit cor, jucunditatem atque gaudium dabit.

Timenti Dominum bene erit, et in diebus consumptionis illius benedicetur.

Plenitudo sapientiæ est timere Deum, et plenitudo a fructibus illius.

Omnem domum illius implebit a generationibus, et receptacula a thesauris illius.

Corona sapientiæ timor Domini, replens pacem et salutis fructum.

Et vidit, et dinumeravit eam: utraque autem sunt dona Dei.

Scientiam, et intellectum prudentiæ sapientia compartitur: et gloriam tenentium se exaltat.

Radix sapientiæ est timere Dominum: et rami illius longævi.

In thesauris sapientiæ intellectus, et scientiæ religiositas: execratio autem peccatoribus sapientia.

Timor Domini expellit peccatum.

Nam qui sine timore est, non poterit justificari: iracundia enim animositatis illius subversio illius est.

Usque in tempus sustinebit patiens, et postea redditio iucunditatis.

Bonus sensus usque in tempus abscondet verba illius, et labia multorum enarrabunt sensum illius.

In thesauris sapientiæ significatio disciplinæ:

Execratio autem peccatori, cultura Dei.

Fili concupiscens sapientiam, conserva iustitiam, et Deus præbebit illam tibi:

Sapientia enim et disciplina timor Domini: et quod beneplacitum est illi:

A *Fides et mansuetudo, et adimplebit thesauros illius. Ne sis incredibilis timori Domini, et ne accesseris ad illum duplici corde.*

Ne fueris hypocrita in conspectu hominum, et non scandalizeris in labiis tuis.

Attende in illis, ne forte cadas, et adducas animæ tuæ inhonorationem.

Et revelet Deus absconsa tua, et in medio Synagogæ elidat te.

Quoniam accessisti maligne ad Dominum, et cor tuum plenum est dolo et fallacia.

CAPUT II.

Fili accedens ad servitum Dei, sta in iustitia, et timore, et præpara animam tuam ad tentationem.

Deprime cor tuum, et sustine: inclina aurem tuam, et suscipe verba intellectus: et ne festines in tempore obductionis.

Sustine sustentationes Dei: conjugere Deo, et sustine, ut crescat in novissimo vita tua.

Omne quod tibi applicitum fuerit, accipe, et in dolore sustine, et in humilitate tua patientiam habe.

Quoniam in igne probatur aurum et argentum, homines vero receptibiles in camino humilitationis.

Crede Deo, et recuperabit te: et dirige viam tuam, et spera in illum. Serva timorem illius, et in illo veterasce.

Metuentes Dominum sustinete misericordiam ejus, et non deflectatis ab illo, ne cadas.

Qui timetis Dominum, credite illi: et non evacuetur merces vestra.

Qui timetis Dominum, sperate in illum: et in oblationem veniet vobis misericordia.

Qui timetis Dominum diligite illum, et illuminabuntur corda vestra.

Respicite, filii, nationes hominum: et scitote, quis nullus speravit in Domino, et confusus est.

Quis enim permansit in mandatis ejus et derelictus est? aut quis invocavit eum, et desepit illum?

Quoniam pius et misericors est Deus, et remittet in die tribulationis peccata: et protector est omnibus exquisitentibus se in veritate.

Væ duplici corde, et labiis scelestis, et manibus malefacientibus, et peccatori terram ingredienti duabus viis.

Væ dissolutis corde, qui non credunt Deo: et ideo non protegentur ab eo.

Væ his qui perdidērunt sustentiam, et qui dereliquerunt vias rectas, et diverterunt in vias pravas.

Et quid facient, cum inspicere cœperit Dominus? Qui timent Dominum, non erunt incredibiles verbo illius: et qui diligunt illum, conservabunt viam illius.

Qui timent Dominum, inquirent quæ beneplacita sunt ei: et qui diligunt eum, replebuntur lege ipsius.

Qui timent Dominum, præparabunt corda sua; et in conspectu illius sanctificabunt animas suas.

Qui timent Dominum, custodiunt mandata illius, et patientiam habebunt usque ad inspectionem illius.

Dicentes: Si penitentiam non egerimus, incidemus in manus Domini, et non in manus hominum.

Secundum enim magnitudinem ipsius, sic et misericordia illius cum ipso est.

CAPUT III.

Fili sapientiæ, ecclesia justorum: et natio illorum, obedientia et dilectio.

Judicium patris audite, filii; et sic facite, ut salvi sitis.

Deus enim honoravit patrem in filiis : et iudicium A
matris exquirens, firmavit in filios.

Qui diligit Deum, exorabit pro peccatis, et continebit se ab illis, et in oratione dierum exaudietur.

Et sicut qui thesaurizat, ita et qui honorificat matrem suam.

Qui honorat patrem suum, jucundabitur in filiis : et in die orationis suæ exaudietur.

Qui honorat patrem suum, vita vivet longiore : et qui obedit patri, refrigerabit matrem.

Qui timet Dominum, honorat parentes, et quasi dominis serviet his qui se genuerunt.

In opere et sermone, et omni patientia honora patrem tuum,

Ut superveniat tibi benedictio ab eo, et benedictio illius in novissimo maneat.

Benedictio patris firmat domos filiorum : maledictio autem matris eradicat fundamenta.

Ne glorieris in contumelia patris tui : non enim est tibi gloria, ejus confusio.

Gloria enim hominis ex honore patris sui, et dedecus filii pater sine honore.

Fili, suscipe senectam patris tui, et non contristes eum in vita illius.

Et si desecerit sensu, veniam da, et ne spernas eum in virtute tua : eleemosyna enim patris non erit in oblivione.

Nam pro peccato matris restituetur tibi bonum.

Et in iustitia ædificabitur tibi, et in die tribulationis commemorabitur tui : et sicut in sereno glacies, solvuntur peccata tua.

Quam malæ samæ est, qui derelinquit patrem : et [A]. tac. et] est maledictus a Deo, qui exasperat matrem.

Fili, in mansuetudine opera tua perface, et super hominum gloriam diligeris.

Quanto magnus es, humilia te in omnibus, et coram Deo invenies gratiam :

Quoniam magna potentia Dei solius, et ab humilibus honoratur.

Altiora te ne quæsieris, et fortiora te ne scrutatus fueris : sed quæ præcepit tibi Deus, illa cogita semper, et in pluribus operibus ejus ne fueris curiosus.

Non est enim tibi necessarium ea, quæ abscondita sunt, videre oculis tuis.

In supervacuis rebus noli scrutari multipliciter, et in pluribus operibus ejus non eris curiosus.

Plurima enim super sensum hominum ostensa sunt tibi.

Multos quoque supplantavit suspicio illorum, et in vanitate detinuit sensus illorum.

Cor durum habebit male in novissimo : et qui amat periculum, in illo peribit.

Cor ingrediens duas vias non habebit successus, et pravus corde in illis scandalizabitur.

Cor nequam gravabitur in doloribus, et peccator adjiciet ad peccandum.

Synagoge superborum non erit sanitas : frutex enim peccati radicabitur in illis, et non intelligitur.

Cor sapientis intelligitur in sapientia, et auris bona audiet cum omni concupiscentia sapientiam.

Sapiens cor et intelligibile abstinere se a peccatis, et in operibus justitiæ ^a successus habebit.

Ignem ardentem exstinguit aqua, et eleemosyna resistit peccatis.

Et Deus prospector est ejus qui reddit gratiam : nemini ejus in posterum, et in tempore casus sui inveniet firmamentum.

CAPUT IV.

Fili, eleemosynam pauperis ne defraudes, et oculos tuos ne transvertas a paupere.

Animam esurientem ne despereris : et non exasperes pauperem in inopia sua.

^a Præferunt alii libri accessus.

Cor inopis ne affixeris, et non protrahas datum angustianti.

Rogationem contribulati ne abjicias : et non avertas faciem tuam ab egeno.

Ab inope ne avertas oculos tuos propter iram ; et non relinquant quærentibus tibi retro maledicere.

Maledicentis enim tibi in amaritudine animæ exaudietur deprecatio illius : exaudiet autem eum, qui fecit illum.

Congregationi pauperum affabilem te facito, et presbytero humilia animam tuam, et magnato humilia caput tuum.

Declina pauperi sine tristitia aurem tuam, et redde debitum tuum, et responde illi pacifica in mansuetudine.

Libera eum qui injuriam patitur de manu superbi : et non acide seras in anima tua.

In judicando esto pupillis misericors ut pater, et pro viro matri illorum :

Et eris tu velut filius Altissimi obediens, et miserabitur tui magis quam mater.

Sapientia filiis suis vitam inspirat, et suscipit inquirentes se, et præbit in via justitiæ.

Et qui illam diligit, diligit vitam : et qui vigilaverint ad illam, complectentur placorem ejus.

Qui tenuerint illam, vitam hæreditabunt : et quo introibit, benedicet Deus.

Qui serviunt ei, obsequentes erunt sancto : et eos qui diligunt illam, diligit Deus.

Qui audit illam, judicabit gentes : et qui intuetur illam, permanebit confidens.

Si crediderit ei, hæreditabit illam, et erunt in confirmatione creaturæ illius :

Quoniam in tentatione ambulat cum eo, et in primis eligit eum.

Timorem et metum, et probationem inducet super illum : et cruciabit illum in tribulatione doctrinæ suæ, donec tentet eum in cogitationibus suis, et credat animæ illius.

C Et firmabit illum, et iter adducet directum ad illum, et lætificabit illum.

Et denudabit absconsa sua illi, et thesaurizabit super illum scientiam et intellectum justitiæ.

Si autem oberraverit, derelinquet eum, et tradet eum in manus inimici sui.

Fili, conserva tempus, et evita à malo.

Pro anima tua ne confundaris dicere verum.

Est enim [A]. etiam] confusio adducens peccatum, et est confusio adducens gloriam et gratiam.

Ne accipias faciem adversus faciem tuam, nec adversus animam tuam mendacium.

Ne revearearis proximum tuum in casu suo :

Nec retineas verbum in tempore salutis. Non abscondas sapientiam tuam in decore suo.

In lingua enim sapientia dignoscitur : et sensus, et scientia, et doctrina in verbo sensati, et firmamentum in operibus justitiæ.

Non contradicas verbo veritatis ullo modo, et de mendacio ineruditionis tuæ confundere.

D Non confundaris confiteri peccata tua, et ne subjicias te omni homini pro peccato.

Noli resistere contra faciem potentis, nec coneris contra ictum fluvii.

Pro justitia agonizare pro anima tua, et usque ad mortem certa pro justitia, et Deus expugnabit pro te inimicos tuos.

Noli citatus esse in lingua tua, et inutilis, et remissus in operibus tuis.

Noli esse sicut leo in domo tua, evertens domesticos tuos, et opprimens subjectos tibi.

Non sil porrecta munus tua ad accipiendum, et ad dandum collecta.

CAPUT V.

Noli attendere ad possessiones iniquas, et ne dixeris :

Est mihi sufficiens vita : nihil enim proderit in tempore A vindictæ et obductionis.

Ne sequaris in fortitudine tua concupiscentiam cordis tui :

Et ne dixeris : Quomodo potui? aut quis me subjiciet propter facta mea? Deus enim vindicans vindicabit.

Ne dixeris : Peccavi, et quid mihi accidit triste? Altissimus enim est patiens redditor.

De propitiato peccato noli esse sine metu, neque adjicias peccatum super peccatum.

Et ne dicas : Miseratio Domini magna est, multitudinis peccatorum meorum miserebitur.

Misericordia enim, et ira ab illo cito proximant, et in peccatores respicit ira illius.

Non tardes converti ad Dominum, et ne differas de die in diem.

Subito enim veniet ira illius, et in tempore vindictæ disperdet te,

Noli anxius esse in divitiis injustis : non enim proderunt tibi in die obductionis et vindictæ.

Non ventiles te in omnem ventum, et non eas in omnem viam : sic enim omnis peccator probatur in duplici lingua.

Esto firmus in via Domini, et in veritate sensus tui, et scientia : et prosequatur te verbum pacis et justitiæ.

Esto mansuetus ad audiendum verbum, ut intelligas : et cum sapientia proferas responsum verum.

Si est tibi intellectus, responde proximo : sin autem, sit manus tua super os tuum, ne capiaris in verbo indisciplinato, et confundaris.

Honor et gloria in sermone sensati, lingua vero imprudentis subversio est ipsius.

Non appelleris susurro, et lingua tua ne capiaris, et confundaris.

Super furem enim est confusio et pœnitentia, et denotatio pessima super bilinguem : susurratori autem odium, et inimicitia, et contumelia.

Justifica pusillum, et magnum similiter.

CAPUT VI.

Noli feri pro amico inimicus proximo : improprium enim et contumeliam malus hæreditabit, et omnis peccator invidus et bilinguis.

Non te extollas in cogitatione animæ tuæ velut taurus : ne forte elidatur virtus tua per stultitiam.

Et folia tua comedat, et fructus tuos perdat, et relinquantur velut lignum aridum in eremo.

Anima enim nequam disperdet qui se habet, et in gaudium inimicis dat illum, et deducet in sortem impiorum.

Verbum dulce multiplicat amicos, et mitigat inimicos : et lingua eucharis in bono homine abundat.

Multi pacifici sint tibi, et consiliarius sit tibi unus de mille.

Si possides amicum, in tentatione posside eum, et ne facile credas ei.

Est enim amicus secundum tempus suum et non permanebit in die tribulationis.

Et est amicus qui convertitur ad inimicitiam : et est amicus qui odium et rixam, et convicia denudabit.

Est autem amicus socius mensæ : et non permanebit in die necessitatis.

Amicus si permanserit fixus, erit tibi quasi cœqualis, et in domesticis tuis fiducialiteraget.

Si humiliaverit se contra te, et a facie tua absconderit se, unanimum habebis amicitiam bonam.

Ab inimicis tuis separare, et ab amicis tuis attende. Amicus fidelis, protectio fortis : qui autem invenit illum, invenit thesaurum.

Amico fideli nulla est comparatio, et non est digna ponderatio auri et argenti contra bonitatem fidei illius.

Amicus fidelis, medicamentum vitæ et immortalitatis : et qui metuunt Dominum, invenient illum.

Qui timet Deum, æque habebit amicitiam bonam : quoniam secundum illum erit amicus illius.

Fili, a juventute tua excipe doctrinam, et usque ad canos invenies sapientiam.

Quasi is qui arat, et seminat, accede ad eam, et sustine bonos fructus illius.

In opere enim ipsius exiguum laborabis, et cito edes de generationibus illius.

Quam aspera est nimium sapientia in docilis hominibus, et non permanebit in illa excors.

Quasi lapideus virtus probatio erit in illis, et non demorabuntur projicere illum.

Sapientia enim doctrinæ secundum nomen est ejus, et non est multis manifesta : quibus autem cognita est, permanet usque ad conspectum Dei.

Audi, fili, et accipe consilium intellectus, et ne abicias consilium meum :

Injice pedem tuum in compedes illius, et in torques illius colium tuum.

Subjice humerum tuum, et porta illum, et ne accideris vinculis ejus.

In omni animo tuo accede ad illum, et in omni virtute tua conserva vias ejus.

Investiga illum, et manifestabitur tibi, et continens factus ne derelinquas eam.

In novissimis enim invenies requiem in ea, et convertetur tibi in oblectationem.

Et erunt tibi compedes ejus in protectionem fortitudinis, et bases virtutis, et torques illius in stolam gloriæ.

Decor enim vitæ est in illa, et vincula illius alligatura salutaris.

Stolam gloriæ indues eam, et coronam gratulationis superpones tibi.

Fili, si attenderis mihi, discas : et si accommodaveris animum tuum, sapiens eris.

Si inelinaveris aurem tuam, excipies doctrinam : et si dilexeris audire, sapiens eris.

In multitudine presbyterorum prudentium sta, et sapientiam illorum ex corde conjungere, ut omnem narrationem Dei possis audire, et proverbialaudis non effugiant a te.

Et si videris sensatum, evigila ad eum : et gradus ostiorum illius exterat pes tuus.

Cogitatum tuum habe in præceptis Dei, et in mandatis illius maxime assiduus esto : et ipse dabit tibi cor, et concupiscentia sapientiæ dabitur tibi.

CAPUT VII.

Noli facere mala, et non te apprehendent.

Discede ab iniquo, et deficient mala abs te.

Fili, non semines mala in sulcis injustitiæ, et non metes ea in septulm.

Noli quærere a domino ducatum, neque a rege cathedram honoris.

Non te justifies ante Deum, quoniam agnitor cordis ipse est : et penes regem noli velle videri sapiens.

Noli quærere fieri judex, nisi valeas virtute irrumperere iniquitates : ne forte extimescas faciem potentis, et ponas scandalum in æquitate tua.

Non pecces in multitudinem civitatis : nec te immittas in populum :

Neque alliges duplicia peccata : nec enim in uno eris immunis.

Noli esse pusillanimitas in animo tuo.

Exorare, et facere elemosynam ne despicias.

Ne dicas : In multitudine munerum meorum respiciet Deus, et offerente me Deo altissimo, munera mea suscipiet.

Non irrideas hominem in amaritudine animæ : est enim qui humiliat, et exaltat, circumspicitor Deus.

Noli arare mendacium adversus fratrem tuum : neque in amicum similiter facias.

Noli velle mentiri omnem mendacium : assidulus enim illius non est bona.

Noli verbosus esse in multitudine presbyterorum, et non iteres verbum in oratione tua.

Non oderis laboriosa opera, et rusticationem creatam ab Altissimo.

Non te reputes in multitudine a disciplinatorum. **A** Memento ire, quoniam non tardabit.

Humilia valde spiritum tuum : quoniam vindicta carnis impii, ignis et vermis.

Noli præviri in amicum pecuniam differentem, neque fratrem charissimum auro spreveris.

Noli discedere a muliere sensata et bona, quam sortitus es in timore Domini : gratia enim verecundiæ illius super aurum.

Non lædas servum in veritate operantem, neque mercenarium dantem animam suam.

Servus sensatus sit tibi dilectus quasi anima tua : non defraudes illum libertate, neque inopem derelinquas illum.

Pecora tibi sunt ? attende illis : et si sunt utilia, percreteret apud te.

Filii tibi sunt ? erudi illos, et curva illos a pueritia illorum.

Filiæ tibi sunt ? serba corpus illarum, et non ostendas hilarem faciem tuam ad illas.

Trade filium, et grande opus feceris : et homini sensato da illam.

Mulier si est tibi secundum animam tuam, non proijcias illam : et odibili non credas te. In toto corde tuo

Honora patrem tuum, et gemitus matris tuæ ne obliviscaris.

Memento quoniam nisi per illos natus non fuisses : et retribue illis, quomodo et illi tibi.

In tota anima tua time Dominum, et sacerdotes illius sanctifica.

In omni virtute tua dilige eum qui te fecit : et ministros ejus ne derelinquas.

Honora Deum ex tota anima tua, et honorifica sacerdotes, et propurga te cum brachiis.

Da illis partem, sicut mandatum est tibi, primitiarum et purgationis : et de negligentia tua purga te cum paucis.

Datum brachiorum tuorum et sacrificium sanctificationis offeres Domino, et iniustia sanctorum.

Et pauperi porrigere manum tuam, ut perficiatur propitiatio, et benedictio tua.

Gratia dati in conspectu omnis viventis, et mortuo non prohibeas gratiam.

Non desis plorantibus in consolatione, et cum lugentibus ambula.

Non te pigeat visitare infirmum : ex his enim in dilectione firmaberis.

In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, et in æternum non peccabis.

CAPUT VIII.

Non litiges cum homine potente, ne forte incidas in manus illius.

Non contendas cum viro locuplete, ne forte contra te constituat litem tibi.

Mulos enim perdidit aurum et argentum, et usque ad cor regum extendit, et convertit.

Non litiges cum homine linguato, et non strues in ignem [Al. igne] illius ligna.

Non communices homini indocto, ne male de proge-
nie tua loquatur.

Ne despicias hominem avertentem se a peccato, neque improperes ei : memento quoniam omnes in correptione sumus.

Ne spernas hominem in sua senectute : etenim ex nobis senescunt.

Noli de mortuo inimico tuo gaudere : sciens quoniam omnes morimur, et in gaudium volumus venire.

Ne despicias narrationem presbyterorum sapientium, et in proverbiis eorum conversare.

Ab ipsis enim discas sapientiam, et doctrinam intellectus, et servare magnatis sine querela.

Non te prætereant narratio seniorum : ipsi enim didicerunt a patribus suis :

Quoniam ab ipsis discas intellectum, et in tempore necessitatis dare responsum.

Non incendas carbones peccatorum arguent eos, et ne incendaris flamma ignis peccatorum illorum.

Ne contra faciem stes contumeliosi, ne sedent quasi insidiator ori tuo.

Noli fenerari homini fortiori te : quod si feneraveris, quasi perditum habe.

Non spondeas super virtutem tuam : quod si sponderis, quasi restituens cogita.

Non iudices contra iudicem : quoniam secundum quod justum est, iudicat.

Cum audace non eas in via, ne forte gravet mala sua in te : ipse enim secundum voluntatem suam vadit, et simul cum stultitia illius peries.

Cum iracundo non facies [Al. facias] rixam, et cum audace non eas in desertum : quoniam quasi nihil est ante illum sanguis, et ubi non est adiutorium, elidit te.

Cum salvis consilium non habeas : non enim poterunt diligere, nisi quæ eis placent.

Coram extraneo ne facias consilium : nescis enim quid pariet.

Non omni homini cor tuum manifestes : ne forte inferat tibi gratiam falsam, et convicietur tibi.

CAPUT IX.

Non zeles mulierem sinus tui, ne ostendas super te malitiam doctrinæ nequam.

Non des mulieri potestatem animæ tuæ, ne ingrediar in virtutem tuam, et confundaris.

Ne respicias mulierem multivolam : ne forte incidas in laqueos illius.

Cum saltatrice ne assiduas sis : nec audias illam, ne forte pereas in efficacia illius.

Virginem ne conspicias, ne forte scandalizeris in decore illius.

Ne des fornicariis animam tuam in ullo : ne perdas te, et hereditatem tuam.

Noli circumspicere in vicis civitatis, ne oberraveris in plateis illius.

Averte faciem tuam a muliere compta, et ne circumspicias speciem alienam.

Propter speciem mulieris multi perierant : et ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit.

Omnis mulier, quæ est fornicaria, quasi stercus in via conculcabitur.

Speciem mulieris alienæ multi admirati, reprobi facti sunt : colloquium enim illius quasi ignis exardescit.

Cum aliena muliere ne sedeas omnino, nec accumbas cum ea super cubitum.

Et non alterceris cum illa in vino, ne forte declinet cor tuum in illam, et sanguine tuo labaris in perditionem.

Ne derelinquas amicum antiquum : novus enim non erit similis illi.

Vinum novum, amicus novus : veterascet, et cum suavitate bibes illud.

Non zeles gloriam, et opes peccatoris : non enim scis quæ futura sit illius subversio.

Non placeat tibi injuria iniustorum, sciens quoniam usque ad inferos non placebit impius.

Longe abesto ab homine potestatem habente occidendi, et non suspicaberis timorem mortis.

Et si accesseris ad illum, noli aliquid committere, ne forte auferat vitam tuam.

Communionem mortis scito : quoniam in medio laqueorum ingredieris, et super dolentium arma ambulabis.

Secundum virtutem tuam cave te a proximo tuo, et cum sapientibus et prudentibus tracta.

Viri justi sint tibi convivæ, et in timore Dei sit tibi gloriatio.

Et in sensu sit tibi cogitatus Dei, et omnis enarratio tota in præceptis Altissimi.

• Mentenii codices editi, disciplinatorum : refragantibus recto sensu, Græcoque ipso textu ἀμαρτωλῶν.

In manu artificum opera laudabuntur, et princeps A populi in sapientia sermonis sui : in sensu vero seniorum verbum.

Terribilis est in civitate sua homo linguosus : et temerarius in verbo suo odibilis erit.

CAPUT X.

Judex sapiens judicabit populum suum, et principatus sensati stabilis erit.

Secundum judicem populi, sic et ministri ejus : et qualis rector est civitatis, tales et inhabitantes in ea.

Rex insipiens perdet populum suum : et civitates inhabitabuntur per sensum potentium.

In manu Dei potestas terræ : et utilem rectorem suscitabit in tempus super illam.

In manu Dei prosperitas hominis : et super faciem scribæ imponet honorem suum.

Omnis injuriæ proximi ne memineris, et nihil agas in operibus injuriæ.

Odibilis coram Deo est et hominibus superbia : et execrabilis omnis iniquitas gentium.

Regnum a gente in gentem transfertur [A]. transferetur] propter injustitias, et injurias, et contumelias, et diversos dolos.

Avaro autem nihil est scelestius. Quid superbit terra et cinis ?

Nihil est iniquius quam amare pecuniam : hic enim et animam suam venale habet : quoniam in vita sua projecit intima sua.

Omnis potentatus brevis vita. Languor prolixior gravat medicum.

Brevem languorem præcidit medicus : sic et rex hodie est, et cras morietur.

Cum enim morietur homo, hæreditabit serpentes, et bestias, et vermes.

Initium superbiæ hominis, apostatare a Deo.

Quoniam ab eo, qui fecit illum, recessit cor ejus : quoniam initium omnis peccati est superbia : qui tenuerit illam, adimplebitur maledictis, et subvertet eum in finem.

Propterea exhonora vit Dominus conventus malorum, et destruxit eos usque in finem.

Sedes ducum superborum destruxit Deus, et sedere fecit miles pro eis.

Radices gentium superbarum arefecit Deus, et plantavit humiles ex ipsis genitibus.

Terras gentium evertit Dominus, et perdidit eas usque ad fundamentum.

Arefecit ex ipsis, et disperdidit eos, et cessare fecit memoriam eorum a terra.

Memoriam superborum perdidit Deus ; et reliquit memoriam humilitum sensu.

Non est creata hominibus superbia : neque iracundia nationi mulierum.

Semen hominum honorabitur hoc, quod timet Deum : semen autem hoc exhonora vitur, quod præterit mandata Domini.

In medio fratrum rector illorum in honore : et qui timent Dominum, erunt in oculis illius.

Gloria divitum, honoratorum, et pauperum, timor Dei est.

Noli despiciere hominem justum pauperem, et noli magnificare virum peccatorem divitem.

Magnus, et judex, et potens est in honore : et non est major illo qui timet Deum.

Servo sensato liberi servient : et vir prudens et disciplinatus non murmurabit correptus, et inscius non honorabitur.

Noli extollere te in faciendo opere tuo : et noli cunctari in tempore angustiae.

Melior est qui operatur, et abundat in omnibus, quam qui gloriatur, et eget pane.

Fili, in mansuetudine serra animam tuam, et da illi honorem secundum meritum suum.

Peccantem in animam suam quis justificabit ? et quis honorificabit exhonora ntem animam suam ?

Pauper gloriatur per disciplinam et timorem suum et est homo qui honorificatur propter substantiam suam.

Qui autem gloriatur in paupertate, quanto magis substantia ! et qui gloriatur in substantia, paupertate vereatur.

CAPUT XI.

Sapientia humiliati exaltabit [A]. exaltavit] cap illius, et in medio magnatorum consedere illum facit. Non laudes virum in specie sua, neque spernas hominem in visu suo.

Brevis in volatilibus est apis, et initium dulcorum habet fructus illius.

In vestitu ne glorieris umquam, nec in die honoris extollaris : quoniam mirabilia opera Altissimi sunt : et gloriosa, et absconsa, et invisæ opera illius.

Multi tyranni sederunt in throno, et inauspicabili portavit diadema.

Multi potentes oppressi sunt valide, et gloriosi tunc diti sunt in manus alterorum.

Priusquam interroges, ne vituperes quemquam : cum interrogaveris, corripe juste.

Priusquam audias, ne respondeas verbum, et in medio sermonum ne adicias loqui.

De ea re, quæ te non molestat, ne certeris : et in iudicio peccantium ne consistas.

Fili, ne in multis sint actus tui : et si dives fueris, non eris immunis a delicto : si enim secutus fueris, non apprehendes : et non effugies, si præcaveris.

Est homo laborans, et festinans, et dolens impius, et tanto magis non abundabit.

Est homo marcidus egens recuperatione, plus deficiens virtute, et abundans paupertate.

Et oculus Dei respexit illum in bono, et erexit eum ab humilitate ipsius, et exaltavit caput ejus : et mirati sunt in illo multi, et honoraverunt Deum.

Bona et mala, vita et mors, paupertas et honestas Deo sunt.

Sapientia et disciplina, et scientia legis apud Deum dilectio, et via bonorum apud ipsum.

Error et tenebræ peccatoribus concreata sunt : qui autem exultant in malis, consenescent in malo.

Datio Dei permanet justis, et profectus illius successus habebit in æternum.

Est qui locupletatur parce agendo, et hæc est pars mercedis illius,

In eo quod dicit : Inveni requiem mihi, et num manducabo de bonis meis solus :

Et nescit quod tempus præteriet, et mors appropinquet, et relinquet omnia aliis, et morietur.

Stia in testamento tuo, et in illo colloquere, et in opere mandatorum tuorum veterasce.

Ne manseris in operibus peccatorum.

Confide autem in Deo, et mane in loco tuo.

Facile est enim in oculis Dei subito honestare pauperem.

Benedictio Dei in mercedem justis festinat, et in hora veloci processus illius fructificat.

Ne dicas : Quid est mihi opus, et quæ erunt mihi ex hoc bona ?

Ne dicas : Sufficiens mihi sum : et quid ex hoc presimabor.

In die bonorum ne immemor sis malorum : et in die malorum ne immemor sis bonorum :

Quoniam facile est coram Deo in die obitus retribuere unicuique secundum vias suas.

Malitia horæ oblivionem facit luxuriæ magnæ, et in fine hominis denudatio operum illius.

Ante mortem ne laudes hominem quemquam, quoniam in filiis suis agnoscitur vir.

Non omnem hominem inducas in domum tuam : multæ enim sunt insidiæ dolosi.

Sicut enim eructant præcordia fetentium, et sicut perdis inducitur in caveam, et ut caprea in laqueum : sic et cor superborum : et sicut prospector videns casum proximi sui.

Bona enim in mala convertens, insidiatur, et in electis imponet maculam.

A scintilla una augetur ignis, et ab uno doloso augetur sanguis? homo vero peccator sanguini insidiatur.

Attende tibi a pestifero, fabricat enim mala: ne forte iudicat super te subsannationem in perpetuum.

Admitte ad te alienigenam, et subvertet te in turbine, et abalienabit te a tuis propriis.

CAPUT XII.

Si benefeceris, scito cui feceris; et erit gratia in bonis tuis multa.

Benefac justo, et invenies retributionem magnam: et si non ab ipso, certe a Domino.

Non est enim ei bene, qui assiduus est in malis, et elemosynas non danti: quoniam et Altissimus odio habet peccatores, et misertus est penitentibus.

Da misericordiam, et ne suspicias peccatorem: et impius et peccatoribus reddet vindictam, custodiens eos in diem vindictæ.

Da bono, et non receperis peccatorem.

Benefac humili, et non dederis impio: prohibe panes illi dari, ne in ipsis potentior te sit.

Nam duplicita mala invenies in omnibus bonis, quæcumque feceris illi: quoniam et Altissimus odio habet peccatores, et impius reddet vindictam.

Non agnoscat in bonis amicus, et non abscondetur in malis inimicus.

In bonis viri, inimici illius in tristitia: et in malitia illius, amicus agnitus est.

Non credas inimico tuo in æternum: sicut enim ærumentum eruginat nequitia illius.

Et si humiliatus vadat curvus, adice animum tuum, et custodi te ab illo.

Non statuas illum penes te, nec sedeat ad dexteram tuam, ne forte conversus in locum tuum, inquirat cathedram tuam: et in novissimo agnoscas verba mea, et in sermonibus meis stimuleris.

Quis miserabitur incantatori a serpente percusso, et omnibus, qui appropiant bestiis? et sic qui comitatur eum viro iniquo, et obvolutus est in peccatis ejus.

Una hora tecum permanebit: si autem declinaveris, non supportabit.

In labiis suis indulcat inimicus: et in corde suo insidiatur, ut subvertat te in foveam.

In oculis suis lacrymatur inimicus, et si invenerit tempus non satiabitur sanguine.

Et si incurrerint tibi mala, invenies eum illuc priorem.

In oculis suis lacrymatur inimicus, et quasi adjuvans suffodiet plantas tuas.

Caput suum movebit, et plaudet manu: et multa sustulans commutabit vultum suum.

CAPUT XIII.

Qui tetigerit piecem, inquinabitur ab ea: et qui communicaverit superbo induet superbiam.

Pondus super se tollet, qui honestiori se communicat. Et ditiori te ne socius fueris.

Quid communicabit cacabus ad ollam? quando enim se colliserit [Al. colliserint] confringetur.

Dives injuste egit, et fremet: pauper autem læsus tacebit.

Si largitus fueris, assumet te: et si non habueris, derelinquet te.

Si habes, convivet tecum, et evacuabit te, et ipse non dolebit super te.

Si necessarius illi fueris, supplantabit te, et subridens spem dabit, narrans tibi bona, et dicet: Quid opus est tibi?

Et confundet te in cibis suis, donec te exinaniat bis et ter: et in novissimo deridebit te: et postea videns derelinquet te, et caput suum movebit ad te.

Humiliare Deo, et expecta manus ejus.

Attende, ne seductus in stultitiam humilieris.

^a Ollam erat ad carnem vitiose.

Noli esse humilis in sapientia tua, ne humiliatus in stultitiam seducaris.

Advocatus a potentiore discede: ex hoc enim magis te advocabit.

Ne improbus sis, ne impingaris: et ne longe sis ab eo, ne eas in oblivionem.

Ne retineas ex æquo loqui cum illo, nec credas multis verbis illius: ex multa enim loquela tentabit te, et subridens interrogabit te de absconditis tuis.

Immitis animus illius conservabit verba tua: et non parcat de malitia, et de vinculis.

Cave tibi, et attende diligenter auditui tuo: quoniam cum subversione tua ambulas.

Audiens vero illa quasi in somnis vide, et vigilabis.

Omni vita tua dilige Deum, et invoca illum in salute tua.

Omne animal diligit simile sibi: sic et omnis homo proximum sibi.

Omnis caro ad similem sibi conjungetur, et omnis homo simili sui sociabitur.

B *Si communicabit lupus agno aliquando, sic peccator justo.*

Quæ communicatio sancto homini ad canem? aut quæ pars diviti ad pauperem?

Venatio leonis onager in eremo: sic et pascua divitum sunt pauperes.

Et sicut abominatio est superbo humilitas: sic et execratio divitis pauper.

Dives commotus confirmatur ab amicis suis: humilis autem cum ceciderit, expelletur a notis.

Diviti decepto multi recuperatores: locutus est superba, et justificaverunt illum.

Humilis deceptus est, insuper et arguitur: locutus est sensate, et non est datus ei locus:

Dives locutus est, et omnes tacuerunt, et verbum illius usque ad nubes perducunt.

Pauper locutus est, et dicunt: Quis est hic? et si offenderit, subvertent illum.

Bona est substantia cui non est peccatum in conscientia: et nequissima paupertas in ore impii.

Cor hominis immutat faciem illius, sive in bona, sive in mala.

Vestigium cordis boni, et faciem bonam difficile invenies, et cum labore.

CAPUT XIV.

Beatus vir qui non est lapsus verbo ex ore suo, et non est stimulatus in tristitia delicti.

Felix qui non habuit animi sui tristitiam, et non excidit a spe sua.

Viro cupido et tenaci sine ratione est substantia, et homini livido ad quid aurum?

Qui acervat ex animo suo injuste, aliis congregat, et in bonis illius alius luxuriabitur.

Qui sibi nequam est, cui alii bonus erit? et non jucundabitur in bonis suis.

Qui sibi invidet, nihil est illo nequius: et hæc reditio est malitiæ illius:

Et si bene fecerit, ignoranter, et non volens facit: et in novissimo manifestat malitiam suam.

Nequam est oculus lividi, et avertens faciem suam, et despiciens animam suam.

Insatiabilis oculus cupidus in parte iniquitatis: non satiabitur donec consumat arefaciens animam suam.

Oculus malus ad mala: et non satiabitur pane, sed indigens et in tristitia erit super mensam suam.

Fili, si habes, benefac tecum, et Deo dignas oblationes offer.

Memor esto, quoniam mors non tardat, et testamentum inferorum quia demonstratum est tibi: testamentum enim hujus mundi morte morietur.

Ante mortem benefac amico tuo, et secundum vires tuas exporrigens da pauperi.

Non defrauderis a die bono, et particula boni doni non te prætereat.

Nonne alii relinques dolores et labores tuos in divi- A
sione sortis?

Da, et accipe, et iustifica animam tuam.

Ante obitum tuum operare iustitiam: quoniam non
est apud inferos invenire cibum.

Omnis caro sicut fenum vestrascet, et sicut folium
fructificans in arbore viridi.

Alia generantur, et alia deiciuntur: sic generatio
carnis et sanguinis, alia finitur, et alia nascitur.

Omne opus corruptibile in fine deficiet: et qui illud
operatur, ibi cum illo.

Et omne opus electum iustificabitur: et qui opera-
tur illud, honorabitur in illa.

Beatus vir, qui in sapientia morabitur, et qui in iu-
stitia sua meditabitur, et in sensu cogitabit circum-
specionem Dei.

Qui excogitat vias illius in corde suo, et in abscon-
ditis suis intelligens, vadens post illam quasi investi-
gator, et in visis illius consistens:

Qui respicit per fenestras illius, et in januis illius
audiens:

Qui requiescit juxta domum illius, et in parietibus il-
lius figens palmam, statuet casulam suam ad manus il-
lius, et requiescent in casula illius bona per ævum.

Statuet filios suos sub tegmine illius, et sub ramis
ejus morabitur.

Protegetur sub tegmina illius a fervore: et in glo-
ria ejus requiescet.

CAPUT XV.

Qui timet Deum, faciet bona: et qui continentem est
justitiæ, apprehendet illam.

Et obviabit illi quasi mater honorificata, et quasi
mulier a virginitate suscipiet illum.

Cibabit illum pane vite et intellectus, et aqua sa-
pientiæ salutaris potabit illum: et firmabitur in illo,
et non flectetur:

Et continebit illum, et non confundetur: et exalta-
bit illum apud proximos suos:

Et in medio Ecclesiæ aperiet os ejus, et adimplebit
illum spiritu sapientiæ et intellectus, et stola gloriæ
vestiet illum.

Jucunditatem, et exultationem thesaurizabit super
illum, et nomine æterno hæreditabit illum.

Homines stulti non apprehendent illam, et homines
sensati obviabunt illi, homines stulti non videbunt
eam: longe enim abest a superbia et dolo.

Viri mendaces non erunt illius memores: et viri
veraces invenientur in illa, et successum habebunt
usque ad inspectionem Dei.

Non est speciosa laus in ore peccatoris.

Quoniam a Deo profecta est sapientiæ: sapientiæ
enim Dei astabit laus, et in ore fidei abundabit, et
dinator dabit eam illi.

Non dixeris: Per Deum abest: quæ enim odit, ne
feceris.

Non dicas: Ille me implevit: non enim neces-
sarii sunt ei homines impii.

Omne excrementum erroris odit Dominus, et non
erit amabile timentibus eum.

Deus ab initio constituit hominem, et reliquit illum
in manu consilii sui.

Adjecit mandata et præcepta sua.

Si volueris mandata servare, conservabunt te, et in
perpetuum fidem placitam facere.

Apposuit tibi aquam et ignem: ad quod volueris,
porrige manum tuam.

Ante hominem vita et mors, bonum et malum: quod
placuerit ei, dabitur illi.

Quoniam multa sapientia Dei, et fortis in potentia,
videns omnes sine intermissione.

Oculi Domini ad timentes eum: et ipse agnoscit
omnem operam hominis.

Nemini mandavit impie agere, et nemini dedit spa-
tium peccandi.

Non enim concupiscit multitudinem filiorum infide-
lium, et inutilium.

CAPUT XVI.

Ne jucunderis in filiis impiis, si multiplicentur:
nec oblecteris super ipsos, si non est timor Dei in illis.

Non credas vitæ illorum, et ne respexeris in labo-
res eorum:

Melior [A]. Melius est enim unus timens Deum,
quam mille filii impii.

Et utile est mori sine filiis, quam relinquere filios
impios.

Ab uno sensato inhabitabitur patria, tribus impio-
rum deseretur.

Multa talia vidit oculus meus: et fortiora horum
audivit auris mea.

In synagoga peccantium exardebit ignis, et in gente
incredibili exardescet ira.

Non exoraverunt pro peccatis suis antiqui gigantes,
qui destructi sunt confidentes suæ virtuti.

Et non pepercit peregrinationi Loth, et exsecratus
est eos præ superbia verbi illorum.

Non miseratus est illis, gentem totam perdens, et
extolentem se in peccatis suis.

Et sicut sexcenta millia peditum, qui congregati
sunt in duritia cordis sui: et si unus fuisset cervica-
tus, mirum si fuisset immunus.

Misericordia enim et ira est cum illo. Potens exo-
ratio, et effundens iram.

Secundum misericordiam suam, sic correctio illius
hominem secundum opera sua judicat.

Non effugiet in rapina peccator, et non retardabit
sufferentia misericordiam facientis.

Omnis misericordia faciet locum unicuique secun-
dum meritum operum suorum, et secundum intellectu-
m peregrinationis ipsius.

Non dicas: A Deo abscondar et ex superbo quis mei
memorabitur?

In populo magno non agnoscar: quæ est enim
anima mea in tam immensa creatura?

Ecce cælum, et cæli cælorum, abyssus, et universa
terra, et quæ in eis sunt, in conspectu illius commo-
vebuntur.

Montes simul, et colles, et fundamenta terræ: cum
conspexerit illa Deus, tremore concutientur.

Et in omnibus his insensatum est cor et omne cor
intelligitur ab illo.

Et vias illius quis intelligit, et procellam, quam nec
oculus videbit hominis?

Nam plurima illa opera sunt in absconsis: sed
opera justitiæ ejus quis enuntiabit? aut quis sustine-
bit? Longe enim est testamentum a quibusdam, et in-
terrogatio omnium in consummatione est.

Qui mitoratur corde, cogitat inania: et vir impru-
dens, et errans cogitat stulta.

Audi me, fili, et discite disciplinam sensus, et in ter-
bis meis attende in corde tuo.

Et dicam in æquitate disciplinam, et scrutabor emar-
rare sapientiam: et in verbis meis attende in corde
tuo, et dico in æquitate spiritus virtutes, quas posuit
Deus in opera sua ab initio, et in veritate evantio
scientiam ejus.

In judicio Dei opera ejus ab initio, et ab instituta-
tione ipsorum distinguit partes illorum, et initia eorum
in gentibus suis.

Ornavit in æternum opera illorum, nec esurierunt,
nec laboraverunt, et non destiterunt ab operibus suis.
Unusquisque proximum sibi non angustiabit usque
in æternum.

Non sis incredibilis verbo illius.

Post hæc Deus in terram recessit, et implevit illam
bonis suis.

Anima omnis vitalis denuntiavit ante faciem ipsius,
et in ipsam iterum reversio illorum.

CAPUT XVII.

Deus creavit de terra hominem, et secundum imagi-
nem suam fecit illum.

Et iterum convertit illum in ipsam, et secundum se A
vestivit illum virtute.

Numerum dierum, et tempus dedit illi, et dedit illi
potestatem eorum, quæ sunt super terram.

Posuit timorem illius super omnem carnem, et do-
minatus est bestiarum et volatilium.

Creavit ex ipso adiutorium simile sibi: consilium,
et linguam, et oculos, et aures, et cor dedit illis exco-
gita:di, et disciplina intellectus replevit illos.

Creavit illis scientiam spiritus, sensu implevit cor
illorum, et mala et bona ostendit illis.

Posuit oculum suum super corda illorum ostendere
[Al. et ostendere] illis magnalia operum suorum,

Ut nomen sanctificationis collaudent: et gloriari in
mirabilibus illius, ut magnalia enarrant operum ejus.

Addidit illis disciplinam, et legem vitæ hæreditavit
illos.

Testamentum æternum constituit cum illis, et justiti-
am et judicia sua ostendit illis.

Et magnalia honoris ejus vidit oculus illorum, et B
honorem vocis audierunt aures illorum, et dixit illis:
Attendite ab omni iniquo.

Et mandavit illis unicuique de proximo suo.

Vitæ illorum coram ipso sunt semper, non sunt ab-
sconsæ ab oculis ipsius.

In unanquamque gentem præposuit rectorem.

Et pars Dei, Israel facta est manifesta.

Et omnia opera illorum velut sol in conspectu Dei:
et oculi ejus sine intermissione inspicientes in viis
eorum.

Non sunt absconsa testamenta per iniquitates eor-
um in conspectu Dei.

Eleemosyna viri quasi signaculum cum ipso: et
gratiam hominis quasi pupillam conservabit.

Et postea resurget, et retribuet illi retributionem,
unicuique in caput ipsorum, et convertet in interiores
partes terræ.

Pœnitentibus autem dedit viam justitiæ, et confirma-
vit deficientes sustinere, et destinavit illis sortem veri-
tatis.

Convertere ad Dominum, et relinque peccata tua.

Precare ante faciem Domini, et minue offendicula.

Reverte ad Dominum, et avertere ab iniustitia tua,
et nimis odito execrationem.

Et cognosce justitias et judicia Dei, et sta in sorte
propositionis, et orationis altissimi Dei.

In par:es vade sæculi sancti, cum vivis et dantibus
confessionem Deo.

Non demoreris in errore impiorum: ante mortem
confitere. A mortuo quæsi nihil perit confessio.

Confiteberis, et laudabis Deum, et gloriaberis, et
laudabis Deum, et gloriaberis in miserationibus illius.

Quam magna misericordia Domini, et propitiatio
illius convertentibus ad se!

Nec enim omnia possunt esse in hominibus, quo-
nicum non est immortalis filius hominis, et in vanitate
malitiæ placuerant.

Quid lucidius sole? et hic deficiet. Aut quid nequius D
quam quod excogitavit caro et sanguis? et hoc ar-
guetur.

Virtutem altitudinis cæli ipse conspicit: et omnes
homines terra et cinis.

CAPUT XVIII.

Qui vivit in æternum, creavit omnia simul. Deus
solus justificabitur, et manet invictus rex in æternum.

Quis sufficit enarrare opera illius?

Quis enim investigabit magnalia ejus?

Virtutem autem magnitudinis ejus quis enuntiabit?
aut quis adjiciet enarrare misericordiam ejus?

Non est minuere, neque adjicere, nec est invenire
magnalia Dei.

Cum consummaverit homo, tunc incipiet: et cum
quieverit, aperiabitur.

Quid est homo, et quæ est gratia illius? et quid est
bonum, aut quid nequam illius?

Numerus dierum hominum, ut multum, centum
anni, quasi gutta aquæ maris deputati sunt: et sicut
calculus arenæ, sic exigui anni in die ævi.

Propter hæc patiens est Deus in illis, et effundit su-
per eos misericordiam suam.

Vidit præsumptionem cordis eorum, quoniam mala
est: et cognovit subversionem illorum, quoniam ne-
quam est.

Ideo adimplevit propitiationem suam in illis, et
ostendit eis viam æquitatis.

Miseratio hominis circa proximum suum: miseri-
cordia autem Dei super omnem carnem.

Qui misericordiam habet, decet, et erudit quasi pa-
stor gregem suum.

Miseretur excipientis doctrinam miserationis, et qui
festinat in judiciis ejus.

Fili, in bonis non des querelam, et in omni dato
non des tristitiam verbi mali.

Nonne ardorem refrigerabit vos? sic et verbum me-
lius quam datum.

Nonne ecce verbum super datum bonum? sed utra-
que cum homine justificato.

Stultus acriter improporabit: et datus indiscipli-
nati tabescere facit oculos.

Ante iudicium para justitiam tibi, et antequam lo-
quaris, disce.

Ante languorem adhibe medicinam: et ante judi-
cium interroga teipsum, et in conspectu Dei invenies
propitiationem.

Ante languorem humilia te, et in tempore infirmi-
tatis ostende conversationem tuam.

Non impediaris orare semper, et ne versaris usque
ad mortem justificari: quoniam merces Dei manet in
æternum.

Ante orationem præpara animam tuam: et noli esse
quasi homo qui tentat Deum.

Memento iræ in die consummationis: et tempus re-
tributionis in conversatione faciei.

Memento paupertatis in tempore abundantiam, et nec-
essitatum paupertatis in die divitiarum.

A mane usque ad vesperam immutabitur tempus,
et hæc omnia citata in oculis Dei.

Homo sapiens in omnibus metuet, et in diebus deli-
ctorum attendet ab inertia.

Omnis astutus agnoscit sapientiam, et inveniendi
eam dabit confessionem.

Sensati in verbis et ipsi sapienter egerunt: et intel-
lexerunt veritatem et justitiam, et impleverunt pro-
verbia et judicia.

Post concupiscentias tuas non eas, et a voluntate
tua avertere.

Si præstes animæ tuæ concupiscentias ejus, faciet
te in gaudium inimicis tuis.

Ne [Al. Non] oblecteris in turbis nec in modicis:
assidua enim est commissio illorum.

Ne fueris medioeris in contentione ex senore, et
est tibi nihil in sacco: eris enim invidus vitæ tuæ.

CAPUT XIX.

Operarius ebriosus non locupletabitur: et qui sper-
nit modica, paulatim decidet.

Vinum et mulieres apostatores faciunt sapientes, et
arguent sensatos.

Et qui se jungit fornicariis, erit nequam: pulredo
et vermes hæreditabunt illum, et extolletur in exem-
plum majus, et tolletur de numero anima ejus.

Qui credit cito, levis corde est, et minorabitur: et
qui relinquit in animam suam, insuper habebitur.

Qui gaudet iniquitate, denotabitur: et qui odit
corruptionem, minuetur vita: et qui odit loquacitatem,
extinguit malitiam.

Qui peccat in animam suam, panitebit: et qui ju-
cundatur in malitia, denotabitur.

Ne iteres verbum nequam, et durum, et non imo-
raberis.

Amica et inimica noli narrare sensum tuum: et si
est tibi delictum, noli denudare.

Audiet enim te, et custodiet te, et quasi defendens A peccatum, odiet te, et sic aderit tibi semper :

Audisti verbum adversus proximum tuum ? commo-
riatur in te, fidens quoniam non te dirumpet.

A facie verbi parturit fatuus, tamquam genitus par-
tus infantis.

Sagitta infixæ femori carnis, sic verbum in corde
stulti.

Corripie amicum, ne forte non intellexerit, et dicat :
Non feci : aut si fecerit, ne iterum addat facere.

Corripie proximum, ne forte non dixerit : et si di-
xerit, ne forte iteret.

Corripie amicum : sæpe enim fit commissio.

Et non omni verbo credas : est qui labitur lingua,
sed non ex animo.

Quis est enim qui non deliquerit in lingua sua ?
Corripie proximum antequam commineris :

Et da locum timori Altissimi : quia omnis sapien-
tia timor Dei, et in illa timere Deum, et in omni sapien-
tia dispositio legis.

Et non est sapientia nequitiae disciplina : et non
est cogitatus peccatorum prudentia.

Est nequitia, et in ipsa execratio : et est insapiens
qui minuitur sapientia.

Melior est homo qui minuitur sapientia, et deji-
ciens sensu in timore, quam qui abundat sensu, et
transgreditur legem Altissimi.

Et solertia certa, et ipsa iniqua. Et est qui emittit
verbum certum enarrans veritatem.

Est qui nequiter humiliat se, et interiora ejus plena
sunt dolo :

Et est qui se nimium submittit a multa humilitate :
et est qui inclinat faciem suam, et fingit se non videre
quod ignoratur est.

Et si ab imbecillitate virium vetetur peccare, si in-
venerit tempus malefaciendi, malefaciet.

Ex visu cognoscitur vir, et ab occurso faciei cogno-
scitur sensatus.

Amictus corporis, et risus dentium, et ingressus homi-
nis enuntiant de illo.

Est correptio mendax in ira contumeliosi : et est
judicium, quod non probatur esse bonum : et est ta-
cens, et ipse est prudens.

CAPUT XX.

Quam bonum est arguere, quam irasci, et confiten-
tem in oratione non prohibere !

Concupiscentia spadonis devirginabit juvenulam.

Sic qui facit per vim judicium iniquum.

Quam bonum est correptum manifestare pœnitentiam !
sic enim effugies voluntarium peccatum.

Est tacens, qui invenitur sapiens : et est odibilis
qui procaz est ad loquendum.

Est tacens non habens sensum loquelæ : et est ta-
cens sciens tempus aptum.

Homo sapiens tacebit usque ad tempus : lascivus
autem, et imprudens non servabunt tempus.

Qui multis utitur verbis, lædet animam suam : et
qui potestatem sibi sumit injuste, odietur.

Est processio in malis viro indisciplinato, et est in-
ventio in detrimentum.

Est datum, quod non est utile, et est datum, cujus
retributio duplex.

Est propter gloriam minoratio : et est qui ab humi-
litate levabit caput.

Est qui multa redimat modico pretio, et restituens
ea in septuplum.

Sapiens in verbis seipsum amabilem facit : gratiæ
autem fatuorum effunditur.

Datus insipientis non erit utilis tibi : oculi enim illius
septemplexes sunt.

Estigua dabit, et multa improperebit : et apertio oris
illius inflammatio est.

Hodie generatur quis, et cras expetit : odibilis est
homo hujusmodi.

Fatuo non erit amicus, et non erit gratia bonis
illius.

Qui enim edunt panem illius : falsæ linguæ sunt.
Quoties, et quanti irridebunt eum ! Neque enim quod
habendum erat, directo sensu distribuit : similiter et
quod non erat [Al. tac. erant] habendum.

Lapsus falsæ linguæ, quasi qui in pavimento cadens :
sic casus malorum festinanter veniet.

Homo acharis quasi fabula vana, in ore indiscipli-
natorum assidua erit.

Ex ore fatui reprobabitur parabola : non enim dicit
illam in tempore suo.

Est qui velatur peccare præ inopia, et in requie
sua stimuletur.

Est qui perdet animam suam præ confusione, et ab
imprudenti persona perdet eam : personæ autem ac-
ceptione perdet se.

Est qui præ confusione promittit amico, et lucratus
est eum inimicum gratis.

Opprobrium nequam in homine mendacium, et in
ore indisciplinatorum assidue erit.

Potior sur quam assiduitas viri mendacis : perdi-
tionem autem ambo hereditabunt.

Mores hominum mendacium sine honore : et con-
fusio illorum cum ipsis sine intermissione.

Sapiens in verbis producet seipsum, et homo pru-
dens placebit magnatis.

Qui operatur terram suam, inaltabit acervum frugum :
et qui operatur justitiam, ipse exaltabitur : qui vero
placet magnatis, effugiet iniquitatem.

Xenia et dona excæcant oculos judicum, et quasi
mutus in ore avertit correptiones [Al. correptionem]
eorum.

Sapientia absconsa et thesaurus invisus, quæ utilitas
in utrisque ?

Melior est qui celat insipientiam suam, quam homo
qui abscondit sapientiam suam.

CAPUT XXI.

Fili, peccasti ? non adjicias iterum : sed et de pri-
stinis deprecare, ut tibi dimittantur.

Quasi a facie colubri fuge peccata : et si accesseris
ad illa, suscipiet te.

Dentes leonis, dentes ejus, interficientes animas
hominum.

Quasi romphæa bis acuta omnis iniquitas : plagæ
illius non est sanitas.

Objurgatio et injuriæ annullabunt substantiam : et
domus quæ nimis locuples est, annullabitur superbia :
sic substantia superbi eradicabitur.

Deprecatio pauperis ex ore usque ad aures ejus per-
veniet, et judicium festinato adveniet illi.

Qui odit correptionem, vestigium est peccatoris ;
et qui timet Deum, convertetur ad cor suum.

Notus a longe potens lingua audaci, et sensatus
scit labi se [Al. tac. se] ab ipso.

Qui ædificat domum suam impendiis alienis, quasi
qui colligit lapides suos in hieme.

Stuppa collecta synagoga peccantium, et consum-
matio illorum flamma ignis.

Via peccantium complanata lapidibus, et in fine
illorum inferi, et tenebræ, et pœnæ.

Qui custodit justitiam, continebit sensum ejus.
Consummatio timoris Dei, sapientia et sensus.

Non eradietur qui non est sapiens in bono.

Est autem sapientia, quæ abundat in malo : et non
est sensus ubi est amaritudo.

Scientia sapientis tamquam inundatio abundabit,
et consilium illius sicut fons vitæ permanet.

Cor fatui quasi vas constractum, et omnem sapien-
tiam non tenebit.

Verbum sapiens quodcumque audierit sciens, lauda-
bit, et ad se adjiciet : audivit luxuriosus, et displicebit
illi, et projiciet illud post dorsum suum.

Narratio fatui quasi sarcina in via : nam in labiis
sensati invenietur gratia.

Os prudentis quæritur in ecclesia, et verba illius co-
gitabunt in cordibus suis.

Tamquam domus exterminata, sic fatuo sapientia, A datio, excepto convicio, et improprio, et superbia, et scientia insensati inenarrabilia verba.

Compedes in pedibus, stulto doctrina: et quasi vincula manuum super manum dextram.

Fatuus in risu exaltat vocem suam: vir autem sapiens vis tacite ridebit.

Ornamentum aureum prudenti doctrina, et quasi brachiale in brachio dextro.

Pes fatui facilis in domum proximi: et homo peritus confundetur a persona potentis.

Stultus a fenestra respiciet [Al. respiciat] in domum: vir autem eruditus foris stabit.

Stultitia hominis auscultare per ostium: et prudens gravabitur contumelia.

Labia imprudentium stulta narrabunt: verba autem prudentium statera ponderabuntur.

In ora fatuorum cor illorum: et in corde sapientium os illorum.

Dum maledicit impius diabolum, maledicit ipse animam suam.

Saruro coinquinabit animam suam, et in omnibus odietur: et qui cum eo manserit, odiosus erit: tacitus et sensatus honorabitur.

CAPUT XXII.

In lapide luteo lapidatus est piger, et omnes loquentur super aspernationem illius.

De stercore boum lapidatus est piger: et omnis, qui tetigerit eum, excutiet manus.

Confusio patris est de filio indisciplinato: filia autem in deminoratione fiet.

Filia prudens hæreditas viro suo, nam quæ confundit, in contumeliam fit genitoris.

Patrem et virum confundit audax, et ab impiis non minorabitur, ab utrisque autem inhonorabitur.

Musica in luctu importuna narratio: flagella et doctrina in omni tempore sapientia.

Qui docet fatuum, quasi qui conglutinat testam.

Qui narrat verbum non audientis, quasi qui excitat dormientem de gravi sonno.

Cum dormiente loquitur qui enarrat stulto sapientiam: et in fine narrationis dicit: Quis est hic?

Supra mortuum plora, defecit enim lux ejus: et supra fatuum plora, defecit [Al. defecit] enim sensus.

Modicum plora supra mortuum, quoniam requievit. Nequissimi enim nequissima vita super mortem fatui.

Luctus mortui septem dies, fatui autem et impii omnes dies, vitæ illorum.

Cum stulto ne multum loquaris, et cum insensato ne abieris.

Serva te ab illo, ut non molestiam habeas, et non coinquinaberis peccato illius.

Deflecte ab illo, et invenies requiem, et non acediaberis in stultitia illius.

Super plumbum quid gravabitur? et quod illi aliud nomen quam fatuus?

Arenam, et saleem, et massam ferri facilius est ferre, quam hominem imprudentem, et fatuum, et impium.

Loramentum ligneum colligatum in fundamento edificii non dissolvetur: sic et cor confirmatum in cogitatione consilii.

Cogitatus sensati in omni tempore, metu non depravabitur.

Sicut pali in excelsis, et cæmenta sine impensa posita, contra faciem venti non permanent: sic et cor timidum in cogitatione stulti contra impetum timoris non resistet.

Sicut cor trepidum in cogitatione fatui, omni tempore non metuet: sic et qui in præceptis Dei permanet semper.

Pungens oculum deducit lacrymas: et qui pungit cor, profert sensum.

Mittens lapidem in volatilia, dejiciet illa: sic et qui conviciatur amico, dissolvit amicitiam.

Ad amicum etsi produxeris gladium, non desperes: est enim regressus. Ad amicum

Si aperueris os triste, non timeas: est enim concor-

datio, excepto convicio, et improprio, et superbia, et mysterii revelatione, et plaga dolosa: in his omnibus effugiet amicus.

Fidem posside cum amico in paupertate illius, ut et in bonis illius læteris.

In tempore tribulationis illius permane illi fidelis, ut et in hæreditate illius cohæres sis.

Ante ignem camini vapor, et fumus ignis inaltatur: sic et ante sanguinem maledicta, et contumeliæ, et minæ.

Amicum salutare non confundar, a facie illius non me abscondam: et si mala mihi evenerint per illum, sustinebo.

Omnis, qui audiet, cavebit se ab eo.

Quis dabit ori meo custodiam, et super labia mea signaculum certum, ut non cadam ab ipsis, et lingua mea perdat me?

CAPUT XXIII.

Domine pater, et dominator vitæ meæ, ne derelinquas me in consilio eorum: nec [Al. ne] sinas me cadere in illis.

Quis superponet in cogitatu meo flagella, et in corde meo doctrinam sapientiæ, ut ignorantibus eorum non parcant mihi, et non appareant delicta eorum.

Et ne adincrescant ignorantia meæ, et multiplicentur delicta mea, et peccata mea abundant, et incidam in conspectu adversariorum meorum? et gaudeat super me inimicus meus?

Domine pater, et Deus vitæ meæ, ne derelinquas me in cogitatu illorum.

Extollentiam oculorum meorum ne dederis mihi, et omne desiderium averte a me.

Aufer a me ventris concupiscentias, et concubitus concupiscentiæ ne apprehendant me, et animæ irreverenti et infrunitæ ne tradas me.

Doctrinam oris audite, filii: et qui custodierit illam, non periet labiis, nec scandalizabitur in operibus nequissimis.

In vanitate sua apprehenditur peccator: et superbus et maledicus scandalizabitur in illis.

Jurationi non assuescat os tuum: multi enim casus in illa.

Nominatio vero Dei non sit assidua in ore tuo, et nominibus Sanctorum non admiscearis: quoniam non eris immunis ab eis.

Sicut enim servus interrogatus assidue, a livore non minuitur: sic omnis jurans, et nominans, in toto a peccato non purgabitur.

Vir multum jurans implebitur iniquitate, et non discedet a domo illius plaga.

Et si frustraverit, delictum illius super ipsum erit: et si dissimulaverit, delinquit [Al. delinquet] dupliciter.

Et si in vacuum juraverit, non justificabitur: replebitur enim retributione domus illius.

Est et alia loquela contraria morti: non inventatur in hæreditate Jacob.

Etenim a misericordibus omnia hæc auferentur, et in deliciis non voluntabuntur.

Indisciplinatæ loquelæ non assuescat os tuum: est enim in illa verbum peccati.

Memento patris et matris tuæ: in medio enim magnatorum consistis.

Ne forte obliviscatur te Deus in conspectu illorum, et assiduitate tua insatuatus, improprium patiaris, et maluisse non nasci, et diem natalitatis tuæ maledicas.

Homo assuetus in verbis improprietatis, in omnibus dicbus suis non erudietur.

Duo genera abundant in peccatis, et tertium adducit iram, et perditionem.

Anima calida quasi ignis ardens non exstinguetur, donec aliquid glutiat:

Et homo nequam in ore carnis suæ non desinet, donec incendat ignem.

A Homini fornicario omnis panis dulcis, non fatigabitur transgrediens usque ad finem.

Omnia homo qui transgreditur lectum suum, contemnens in animam suam, et dicens: Quis me videt?

Tenebræ circumdant me, et parietes cooperiunt me, et vermo circumspicit me: quem vereor? delictorum meorum non memorabitur Altissimus.

Et non intelligit quoniam omnia videt oculus illius, quoniam expellit a se timorem Dei hujusmodi hominis timor, et oculi hominum timentes illum:

Et non cognovit quoniam oculi Domini multo plus lucidiores sunt [Al. tac. sunt] super solem, circumspicientes omnes vias hominum, et profundum abyssi, et hominum corda intuentes in absconditis partes.

Domino enim Deo antequam crearentur, omnia sunt agnita: sic et post perfectum respicit omnia.

Hic in plateis civitatis vindicabitur, et quasi pullus equinus fugabitur: et ubi non speravit, apprehendetur.

Et erit dedecus omnibus, eo quod non intellexerit timorem Domini.

Sic et mulier omnis relinquens virum suum, et statuens hæreditatem ex alieno matrimonio.

Primo enim in lege Altissimi incredibilis fuit: secundo in virum suum deliquit: tertio et in adulterio fornicata est, et ex alio viro filios statuit sibi.

Hæc in ecclesiam adducetur, et in filios ejus respicietur.

Non tradent filii ejus radices, et rami ejus non dabunt fructum.

Derelinquet in maledictum memoriam ejus, et dedecus illius non delebitur.

Et agnoscent qui derelicti sunt, quoniam nihil melius est quam timor Dei: et nihil dulcius quam respicere in mundatis Domini.

Gloria magna est sequi Dominum: longitudo enim dierum assumetur ab eo.

CAPUT XXIV.

Sapientia laudabit animam suam, et in Deo honorabitur, et in medio populi sui gloriabitur.

Et in ecclesiis Altissimi aperiet os suum, et in conspectu virtutis illius gloriabitur.

Et in medio populi sui exaltabitur, et in plenitudine sancta admirabitur.

Et in multitudine electorum habebit laudem, et inter benedictos benedicetur, dicens:

Ego ex ore Altissimi prodivi primogenita ante omnem creaturam.

Ego feci in cælis, ut oriretur lumen indeficiens, et sicut nebula texi omnem terram.

Ego in altissimis habitavi, et thronus meus in columna nubis.

Gyrum cæli circuii sola, et profundam abyssi penetravi, in fluctibus maris ambulavi.

Et in omni terra steti, et in omni populo.

Et in omni gente primatum habui.

Et omnium excellentium et humilium corda virtute calcavi: et in his omnibus requiem quæsi, et in hæreditate Domini morabor.

Tunc præcepit, et dixit mihi Creator omnium: et qui creavit me, requiegit in tabernaculo meo,

Et dixit mihi: In Jacob inhabitata, et in Israel hæreditare, et in electis meis mitte radices.

Ab initio, et ante sæcula creata sum, et usque ad futurum sæculum non desinam, et in habitatione sancta coram ipso ministravi.

Et sic in Sion firmata sum, et in civitate sanctificata similiter requievi, et in Jerusalem potestas mea.

Et radicavi in populo honorificato, et in parte Dei mei hæreditas illius, et in plenitudine Sanctorum dentio mea.

Quasi cedrus exaltata sum in Libano, et quasi cypressus in monte Sion.

Quasi palma exaltata sum in Cades, et quasi plantatio rosæ in Jericho.

A Quasi oliva speciosa in campis, et quasi platanus exaltata sum juxta aquam in plateis.

Sicut cinnamomum, et balsamum aromatizans odorem dedi: quasi myrrha electa dedi suavitatem odoris.

Et quasi storax, et galbanus, et unguis, et gutta, et quasi Libanus non incisus vaporavi habitationem meam, et quasi balsamum non mi-tum odor meus.

Ego quasi terebinthus extendi ramos meos, et rami mei honoris et gratiæ.

Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris: et flores mei fructus honoris et honestatis.

Ego mater pulchræ dilectionis, et timoris, et agnitionis, et sanctæ spei.

In me gratia omnis viæ et veritatis, in me omnis spes vitæ et virtutis.

Transite ad me omnes qui concupiscitis me; et a generationibus meis implemini.

Spiritus enim meus super mel dulcis, et hæreditas mea super mel et favum.

B Memoria mea in generationes sæculorum.

Qui edunt me, adhuc esurient: et qui bibunt me, adhuc sitient.

Qui audit me, non confundetur: et qui operantur in me, non peccabunt.

Qui elucidant me, vitam æternam habebunt.

Hæc omnia liber vitæ, et testamentum Altissimi, et agnitio veritatis.

Legem mandavit Moyses in præceptis justitiarum, et hæreditatem domui Jacob, et Israel promissiones.

Posuit David puero suo excitare regem ex ipso fortissimum, et in throno honoris sedentem in sempiternum.

Qui implet quasi Phison sapientiam, et sicut Tigris in diebus novorum.

Qui adimplet quasi Euphrates sensum: qui multiplicat quasi Jordanis in tempore messis.

Qui mittit disciplinam sicut lucem, et assistens quasi Gehon in die vindemiæ.

C Qui perficit primus scire ipsam, et infirmior non investigabit eam.

Amari enim abundavit cogitatio ejus, et consilium illius ab abyso magna.

Ego sapientia effudi flumina.

Ego quasi trames aquæ immensæ de fluvio, ego quasi fluvii Dioryx, et sicut aquæductus exivi in Paradiso.

Dixi: Rigabo hortum meum plantationum, et inebriabo prati mei fructum.

Et ecce factus est mihi trames abundans, et fluvius meus appropinquavit ad mare.

Quoniam doctrinam quasi antelucanum illumino omnibus, et enarrabo illam usque ad longinquum.

Penetrabo omnes inferiores partes terræ, et inspiciam omnes dormientes, et illumino omnes sperantes in Domino.

Adhuc doctrinam quasi prophetiam effundam, et relinquam illam quærentibus sapientiam, et non desinam in progenies illorum usque in ævum sanctum.

Videite quoniam non soli mihi laboravi, sed omnibus exquirentibus veritatem.

CAPUT XXV.

In tribus placitum est spiritui meo, quæ sunt probata coram Deo, et hominibus:

Concordia fratrum, et amor proximorum, et vir et mulier bene sibi consentientes.

Tres species odicit anima mea, et aggravor valde animæ illorum:

Pauperem superbum: divitem mendacem: senem fatum et insensatum.

Quæ in juventute tua non congregasti, quomodo in senectute tua invenies?

Quam speciosum cantici judicium, et presbyteris cognoscere consilium!

Quam speciosa veterans sapientiæ, et gloriosis intellectus, et consilium!

Corona senum multa peritia, et gloria illorum timor A
Dei.

Noxæ insuspicienda cordi magnificari, et decimum
dicam in lingua hominibus :

Homo, qui jucundatur in filiis, vivens et videns
subversionem inimicorum suorum.

Beatus qui habitat cum muliere sensata, et qui lin-
gua sua non est lapsus, et qui non servivit indignis se.

Beatus, qui invenit amicum verum, et qui enarrat
justitiam auri audienti.

Quam magnus, qui invenit sapientiam et scientiam ?
sed non est super timentem Dominum.

Timor Dei super omnia se superposuit.

Beatus homo, cui donatum est habere timorem Dei :
qui tenet illum, cui assimilabitur ?

Timor Dei initium dilectionis ejus : fides autem ini-
tium agglutinandum est ei.

Omnis plaga tristitia cordis est : et omnis malitia,
nequitia mulieris.

Et omnem plagam, et non plagam videbit cordis :

Et omnem nequitiam, et non nequitiam mulieris :

Et omnem obductum, et non obductum odientium :

Et omnem vindictam, et non vindictam inimicorum.

Non est caput nequius super caput colubri :

Et non est ira super iram mulieris. Commorari
leoni et draconi placebit, quam habitare cum muliere
nequam.

Nequitia mulieris immutat faciem ejus : et obsecrat
vultum suum tanquam ursus : et quasi saccum ostendit.
In medio proximorum ejus.

Ingemuit vir ejus, et audiens suspiravit modicum.

Brevis omnis malitia super malitium mulieris, sors
peccatorum cadet super illam.

Sicut ascensus arenosus in pedibus veterani : sic
mulier linguata homini quieto.

Ne respicias in mulieris speciem, et non concupiscas
mulierem in specie.

Mulieris ira, et irreverentia, et confusio magna.

Mulier si primatum habeat, contraria est viro suo.

Cor humile, et facies tristis, et plaga cordis, mulier C
nequam.

Manus debiles, et genua dissoluta, mulier quæ non
beatificat virum suum.

A muliere initium factum est peccati, et per illam
omnes morimur.

Non des aquæ tuæ exitum, nec modicum : nec mu-
lieri nequam veniam prodeundi.

Si non ambulaverit ad manum tuam, confundet te
in conspectu inimicorum.

A carnibus tuis absconde illam, ne semper te abu-
tatur.

CAPUT XXVI.

Mulieris bonæ beatus vir : numerus enim annorum
illius duplex.

Mulier fortis oblectat virum suum, et annos vitæ
illius in pace implebit.

Pars bona, mulier bona, in parte timentium Deum
dabitur viro pro factis bonis.

Dignitas autem, et pauperis cor bonum, in omni tem-
pore cultus illorum hilaris.

A tribus immutet cor meum, et in quarto facies mea
metuit :

Delaturam civitatis : et collectionem populi,

Calumniam mendacem : super mortem, omnia
gravia :

Dolor cordis et luctus, mulier zelotypa.

In muliere zelotypa flagellum linguæ, omnibus com-
municans.

Sicut bonum jugum, quod movetur, ita et mulier
nequam, qui tenet illam, quasi qui apprehendit scor-
pionem.

Mulier ebriosa ira magna : et contumelia, et turpi-
tudo illius non tegetur.

Fornicatio mulieris in extollentia oculorum, et in
palpebris illius agnoscetur.

In filia non avertente se, firma custodiam : ne in-
venta occasione utatur se.

Ab omni irreverentia oculorum ejus cave, et ne mi-
reris si te neglexerit.

Sicut viator sitiens, ad fontem os aperiet, et ab omni
aqua proxima bibet, et contra omnem palum sedabit,
et contra omnem sagittam aperiet pharetram, donec
deficiat.

Gratia mulieris seculæ delectabit virum suum, et
ossa illius impinguabit.

Disciplina illius datum Dei est.

Mulier sensata et tacita, non est immutatio erudi-
tæ animæ.

Gratia super gratiam mulier sancta, et pudorata.

Omnis autem ponderatio non est digna continentis
animæ.

Sicut sol oriens mundo in altissimis Dei : sic mu-
lieris bonæ species in ornamentum domus ejus.

Lucerna splendens super candelabrum sanctum, et

species faciei super ætatem stabilem. B
Columnæ auræ super bases argenteas, et pedes firmi
super plantas stabilis mulieris.

Fundamenta æterna supra petram solidam, et mau-
data Dei in corde mulieris sanctæ.

In duobus contristatum est cor meum, et in tertio
iracundia mihi advenit :

Vir bellator deficiens per inopiam : et vir sensatus
contemptus :

Et qui transgreditur a justitia ad peccatum, Deus
paravit eum ad rompæam.

Duæ species difficiles et periculose mihi apparuerunt.
Difficile exiit negotians a negligentia : et non justi-
ficabitur caupo a peccatis laborum.

CAPUT XXVII.

Propter inopiam multi deliquerunt : et qui querit
locupletari, avertit oculum suum.

Sicut in medio compaginis lapidum palus figitur :
sic et inter medium venditionis et emptionis angustia-
bitur peccatum.

Conteretur cum delinquente delictum.

Si non in timore Domini tenueris te instanter, cito
subvertetur domus tua.

Sicut in percussura cribri remanebit pulvis : sic
aporia hominis in cogitatu illius.

Vasa figuli probat fornax, et homines justos tentatio
tribulationis.

Sicut rusticatio de ligno ostendit fructum illius : sic
verbum ex cogitatu cordis hominis.

Ante sermonem non laudes virum : hæc enim tentatio
est hominum.

Si sequaris justitiam, apprehendes illam : et indues
quasi poderem honoris, et inhabitabis cum ea, et pro-
teget te in sempiternum, et in die agnitionis invenies
firmamentum.

Volatilia ad sibi similia conveniunt : et veritas ad
eos, qui operantur illam, revertetur.

Leo venationi insidiatur semper : sic peccata operan-
tibus iniquitates.

Homo sanctus in sapientia manet sicut sol : nam
stultus sicut luna mutatur.

In medio insensatorum serva verbum tempori : in
medio autem cogitantium assiduus esto.

Narratio peccantium odiosa, et risus illorum in
delictis peccati,

Loquela multum jurans, horripilationem capiti
statuet : et irreverentia ipsius obturatio aurium.

Effusio sanguinis in rixa superbiorum : et maledictio
illorum auditus gravis.

Qui denudat arcana amici, fidem perdit, et non in-
veniet amicum ad animum suum :

Dilige proximum, et conjungere fide cu n illo.

Quod si denudaveris absconsa illius, non perseque-
ris post eum.

Sicut enim homo, qui perdit amicum suum : sic et
qui perdit amicitiam proximi sui.

Et sicut qui dimittit avem de manu sua : sic dereliquisti proximum tuum, et non eum capies.

Non illum sequaris, quoniam longe abest : effugit enim quasi caprea de laqueo : quoniam vulnerata est anima ejus.

Ultra eum non poteris colligare : et maledicti est concordatio.

Denudare autem amici mysteria, desperatio est animæ infelicis.

Annuens oculo fabricat iniqua, et nemo eum abjiciet.

In conspectu oculorum tuorum conculcabit os suum, et super sermones tuos admirabitur : novissime autem pervertet os suum, et in verbis tuis dabit scandalum.

Multa odivi, et non coequavi ei, et Dominus odiet illum.

Qui in altum mittit lapidem, super caput ejus cadet : et plaga dolosa dolosi dividet vulnera.

Et qui foveam fodit, incidet in eam : et qui statuit lapidem proximo, offendet in eo ; qui laqueum alii ponit, peribit in illo.

Facienti nequissimum consilium, super ipsum devolvetur, et non agnoscat unde adveniat illi.

Illusio, et improprium superborum, et vindicta sicut leo insidiabitur illi.

Laqueo peribunt qui oblectantur casu justorum : dolor autem consumet illos antequam moriantur.

Ira et furor, utraque execrabilia sunt : et vir peccator continens erit illorum.

CAPUT XXVIII.

Qui vindicari vult, a Domino inveniet vindictam : et peccata illius servans servabit.

Relinque proximo tuo nocenti te : et tunc deprecanti tibi peccata solventur.

Homo homini reservat iram, et a Deo quærit medelam.

In hominem similem sibi non habet misericordiam, et de peccatis suis deprecatur ?

Ipse cum caro sit, reservat iram, et propitiationem petit a Deo ? quis exorabit pro delictis illius ?

Memento novissimorum, et desine inimicari :

Tabitudo enim et mors imminet in mandatis ejus.

Memorare timorem Dei, et non irascaris proximo.

Memorare testamentum Altissimi, et despice ignorantiam proximi.

Abstine te a lite, et minues peccata.

Homo enim iracundus incendit litem, et vir peccator turbabit amicos, et in medio pacem habentium immittet inimicitiam.

Secundum enim ligna silvæ, sic ignis exardescit ; et secundum virtutem hominis, sic iracundia illius erit, et secundum substantiam suam exaltabit iram suam.

Certamen festinatatum incendit ignem : et lis festinans effundit sanguinem : et lingua testificans adducit mortem.

Si sufflaveris in scintillam, quasi ignis exardabit : et si exspueris super illam, exstinguatur : utraque ex ore profisciscuntur.

Susurro et bilinguis maledictus : multos enim turbabit pacem habentes.

Lingua tertia multos commovit, et dispersit illos de gente in gentem :

Civitates muratas divitum destruxit, et domos magnatorum effodit :

Virtutes populorum concidit, et gentes fortes dissolvit.

Lingua tertia mulieres viratus ejecit, et privavit illas laboribus suis.

Qui respicit illam, non habebit requiem, nec habebit amicum, in quo requiescat.

Flagelli plaga livorem facit : plaga autem linguæ comminuet ossa.

Muli ceciderunt in ore gladii : sed non sic quasi qui interierunt per linguam suam.

Beatus qui tectus est a lingua nequam, qui in ira-

cundiam illius non transivit, et qui non attraxit jugum illius, et in vinculis ejus non est ligatus.

Jugum enim illius, jugum ferreum est : et vinculum illius, vinculum æreum est.

Mors illius, mors nequissima : et utilis potius infernus quam illa.

Perseverantia illius non permanebit, sed obtinebit vias injustorum : et in flamma sua non comburet justos.

Qui relinquunt Deum, incident in illam, et exardabit in illis, et non exstinguetur, et immittetur in illos quasi leo, et quasi pardus lædet illos.

Sepi aures tuas spinis, linguam nequam noli audire, et ori tuo facito ostia, et seras.

Aurum tuum et argentum tuum constra, et verbis tuis facito stateram, et frenos ori tuo rectos :

Et attende, ne forte labaris in lingua, et cadas in conspectu inimicorum insidiantium tibi, et sit casus tuus insanabilis in mortem.

B

CAPUT XXIX.

Qui facit misericordiam, feneratur proximo suo : et qui prævalet manu, mandata servat.

Fenerare proximo tuo in tempore necessitatis illius : et iterum redde proximo in tempore suo.

Confirma verbum, et fideliter age cum illo : et in omni tempore invenies quod tibi necessarium est.

Multi quasi inventionem æstimaverunt senus, et præstiterunt molestiam his qui se adjuverunt.

Donec accipiant, osculantur manus dantis, et in promissionibus humiliantur vocem suam.

Et in tempore redditionis postulabit tempus, et loquetur verba lædii et murmurationum, et tempus cavabitur.

Si autem potuerit reddere, adversabitur : solidi viz reddet dimidium, et computabit illud quasi inventionem.

Sin autem, fraudabit illum pecunia sua, et possidebit illum inimicum gratis :

C

Et convivia et maledicta reddet illi, et pro honore et beneficio reddet illi contumeliam.

Multi non causa nequitie non fenerati sunt, sed fraudari gratis timuerunt.

Verumtamen super humilem animo fortior esto, et pro elemosyna non trahas illum.

Propter mandatum assume pauperem, et propter inopiam ejus ne dimittas eum vacuum.

Perde pecuniam propter fratrem et amicum tuum : et non abscondas illum sub lapide in perditionem.

Pone thesaurum tuum in præceptis Altissimi, et proderit tibi magis quam aurum.

Conclude elemosynam in corde pauperis : et hæc pro te exorabit ab omni malo.

Super scutum potentis, et super lanceam adversus inimicum tuum pugnabit :

Vir bonus fidem facit pro proximo suo :

Et qui perdidit confusionem, derelinquet sibi.

Gratiam fidejussoris ne obliviscaris : dedit enim pro te animam suam.

D

Repromissionem fugit peccator et immundus.

Bona repromissoris sibi ascribit peccator.

Et ingratus sensu derelinquet liberantem se.

Vir repromittit de proximo suo : et cum perdidit reverentiam, derelinquetur ab eo.

Repromissio nequissima multos perdidit dirigentes, et commovit illos quasi fluctus maris.

Viros potentes gyrans migrare fecit, et vagati sunt in gentibus alienis.

Peccator transgrediens mandatum Domini, incidet in promissionem nequam : et qui conatur multa agere, incidet in iudicium.

Recupera proximum secundum virtutem tuam, et attende tibi, ne incidas.

Initium vitæ hominis aqua et panis, et vestimentum, et domus protegens turpitudinem.

Melior est victus pauperis sub tegmine asserum, quam epulæ splendidæ in peregre sine domicilio.

Minimum pro magno placeat tibi, et improprium A peregrinationis non audies.

Vita nequam hospitandi de domo in domum: et ubi hospitabitur, non fiducialiter agel, nec aperiet os.

Hospitabitur, et pascet, et potabit ingratos, et ad hæc amara audiet.

Transi hospes, et orna mensam: et quæ in manu habes, ciba cæteros.

Eci a facie honoris amicorum meorum: necessitudine domus meæ hospiti mihi factus est frater.

Gravia hæc homini habenti sensum: Corruptio domus, et improprium feneratoris.

CAPUT XXX.

Qui diligit filium suum, assiduat illi flagella, ut lætetur in novissimo suo, et non palpet proximorum ostia.

Qui docet filium suum, laudabitur in illo, et in medio domesticorum in illo gloriabitur.

Qui docet filium suum, in zelum mittit inimicum, et in medio amicorum gloriabitur in illo.

Mortuus est pater ejus, et quasi non est mortuus: similem enim reliquit sibi post se.

In vita sua vidit, et lætatus est in illo: in obitu suo non est contristatus, nec confusus est coram inimicis.

Reliquit enim defensorem domus contra inimicos, et amicus reddentem gratiam.

Pro animabus filiorum colligabit vulnera sua, et super omnem vocem turbabuntur viscera ejus.

Equus indomitus evadit durus, et filius remissus evadit præceps.

Lacta filium, et paventem te faciet: lude cum eo, et contristabit te.

Non corrideas illi, ne doleas, et in novissimo obstupescant dentes tui.

Non des illi potestatem in juventute, et ne despicias cogitatus illius.

Curva cervicem ejus in juventute, et tunde latera ejus dum infans est, ne forte induret, et non credat tibi, et erit tibi dolor animæ.

Doce filium tuum, et operare in illo, ne in turpitudine illius offendas.

Melior est pauper sanus, et fortis viribus, quam dives imbecillis et flagellatus malitia.

Salus animæ in sanctitate justitiæ melior est omni auro et argento, et corpus validum quam census immensus.

Non est census super censum salutis corporis: et non est oblectamentum super cordis gaudium.

Melior est mors, quam vita amara: et requies æterna, quam languor perseverans.

Bona abscondita in ore clauso, quasi appositiones epularum circumpositæ sepulcro.

Quid proderit libatio idolo? nec enim manducabit, nec odorabit:

Sic qui effugatur a Domino, portans mercedes iniquitatis:

Videns oculis, et ingemiscens, sicut spado complectens virginem, et suspirans.

Tristitiam non des animæ tuæ, et non affigas temetipsum in consilio tuo.

Jucunditas cordis hæc est vita hominis, et thesaurus sine defectione sanctitatis: et exsultatio viri est longævitas.

Miserere animæ tuæ placens Deo, et contine: congrega cor tuum in sanctitate ejus, et tristitiam longe repelle a te.

Multos enim occidit tristitia, et non est utilitas in illa.

Zelus et iracundia minuunt dies: et ante tempus senectam adducet cogitatus.

Splendidum cor, et bonum in epulis est: epulæ enim illius diligenter fuit.

CAPUT XXXI.

Vigilia honestatis labefaciet carnes, et cogitatus illius auferet somnum.

Cogitatus præscientiæ avertit sensum, et infirmitas gravis sobriam facit animam.

Laboravit dives in congregatione substantiæ, et in requie sua replebitur bonis suis.

Laboravit pauper in diminutione victus, et in fine inops fit.

Qui aurum diligit, non justificabitur: et qui insequitur consumptionem, replebitur ex ea.

Multi dati sunt in auro casus, et facta est in specie ipsius perditio illorum.

Lignum offensionis est aurum sacrificantium: vae illis, qui sectantur illud, et omnis imprudens deperiet in illo.

Beatus dives, qui inventus est sine macula: et qui post aurum non abiit, nec speravit in pecunia et thesauris.

Quis est hic, et laudabimus eum? fecit enim mirabilia in vita sua.

Qui probatus est in illo, et perfectus est, erit illi gloria æterna: qui potuit transgredi, et non est transgressus, facere mala, et non fecit:

Ideo stabilita sunt bona illius in Domino, et elemosynas illius enarrabit omnis Ecclesia sanctorum.

Supra mensam magnam sedisti? non aperias super illam faucem tuam prior.

Non dicas sic: Multa sunt, quæ super illam sunt.

Memento quoniam malus est oculus nequam.

Nequius oculo quid creatum est? ideo ab omni facie sua lacrymabitur: cum viderit.

Ne extendas manum tuam prior, et invidia contaminatus erubescas.

Ne comprimaris in convivio.

Intellige quæ sunt proximi tui ex teipso.

Utere quasi homo frugi his, quæ tibi apponuntur: ne, cum manducas multum, odio habearis.

Cessa prior causa disciplinæ: et noli nimius esse, ne forte offendas.

Et si in medio multorum sedisti, prior illis ne extendas manum tuam, nec prior poscas bibere.

Quam sufficiens est homini erudito vinum exiguum! et in dormiendo non laborabis ab illo, et non senties dolorem.

Vigilia, cholera, et tortura viro infrumto.

Somnus sanitatis in homine parco, dormiet usque mane, et anima illius cum ipso delectabitur.

Et si coactus fueris in edendo multum, surge e medio, evome: et refrigerabit te, et non adduces corpori tuo infirmitatem.

Audi me, fili, et ne spernas me: et in novissimo invenies verba mea.

In omnibus operibus tuis esto velox, et omnis infirmitas non occurret tibi.

Splendidum in panibus benedicent labia multorum, et testimonium veritatis illius fidele.

Nequissimo in pane murmurabit civitas, et testimonium nequitiae illius verum est.

Diligentes in vino noli provocare: multos enim exterminavit vinum.

Ignis probat ferrum durum: sic vinum corda superbiorum arguet in ebrietate potatum.

Æqua vita hominibus vinum in sobrietate: si bibas illud moderate, eris sobrius.

Quæ vita est ei, qui minuitur vino?

Quid defraudat vitam? Mors.

Vinum in jucunditatem creatum est, et non in ebrietatem, ab initio.

Exsultatio animæ et cordis vinum moderate potatum.

Sanitas est animæ et corpori sobrius potus.

Vinum multum potatum irriationem, et iram, et ruinas multas facit.

Amaritudo animæ vinum multum potatum.

Ebrietatis animositas, imprudentis offensio, minorans virtutem, et faciens vulnera.

In convivio vini non arguas proximum: et non despicias eum in jucunditate illius.

Verba improprietatis non dicas illi : et non premas illum A in repetendo.

CAPUT XXXII.

Rectorem te posuerunt? noli extolli : esto in illis quasi unus ex ipsis.

Curam illorum habe, et sic confide, et omni cura tua explicita, recumbe,

Ut læteris propter illos, et ornamentum gratiæ accipias coronam, et dignationem consequaris corrogationis.

Loquere major natu : decet enim te :

Primum verbum diligenti scientia, et non impediās musicam.

Ubi auditus non est, non effundas sermonem, et inportune noli extolli in sapientia tua.

Gemmula carbunculi in ornamento auri, et comparatio musicorum in convivio vini.

Sicut in fabricatione auri signum est smaragdi : sic numerus musicorum in jucundo et moderato vino.

Audi tacens, et pro reverentia accedet tibi bona gratia.

Adolescens loquere in tua causa vix.

Si bis interrogatus fueris, habeat caput responsum tuum.

In multis esto quasi inscius, et audi tacens simul et quærens.

In medio magnatorum non præsumas : et ubi sunt senes, non multum loquaris.

Ante grandinam præbit coruscatio : et ante verecundiam præbit gratia, et pro reverentia accedet tibi bona gratia.

Et hora surgendi non te trices : præcurre autem prior in domum tuam, et illic avocare, et illic tude,

Et age conceptiones tuas, et non in delictis et verbo superbo.

Et super his omnibus benedixit Dominum, qui fecit te, et inebriantem te ab omnibus bonis suis.

Qui timet Dominum, excipiet doctrinam ejus : et qui vigilaverint ad illum, invenient benedictionem.

Qui quærit legem, replebitur ab ea : et qui insidiosè agit, scandalizabitur in ea.

Qui timeant Dominum, invenient iudicium justum, et iustitias quasi lumen accendent.

Peccator homo vitabit correptionem, et secundum voluntatem suam inveniet comparationem.

Vir consilii non disperdet intelligentiam : alienus est superbius non pertimescet timorem :

Etiā postquam fecit cum eo sine consilio, et suis insectationibus arguetur.

Fili, sine consilio nihil facias, et post factum non pœnitebis.

In via ruinæ non eas, et non offendes in lapides : nec credas te viâ laboriosæ, ne ponas animæ tuæ scandalum :

Et a filiis tuis cave, et a domesticis tuis attende.

In omni opere tuo crede ex fide animæ tuæ : hoc est enim conservatio mandatorum.

Qui credit Deo, attendit mandatis : et qui confidit in illo, non minorabitur.

CAPUT XXXIII.

Timentis Dominum non occurrent mala, sed in tentatione Deus illum conservabit, et liberabit a malis.

Sapiens non odit mandata, et iustitias, et non illidetur quasi in procella navis.

Homo sensatus credit legi Dei, et lex illi fidelis.

Qui interrogatum manifestat, parabit verbum, et sic deprecatus exaudietur, et conservabit disciplinam, et tunc respondebit.

Præcordia fœmi quasi rota carri : et quasi axis versatilis cogitatus illius.

Equus emissarius, sic et amicus subsannator, sub omni supradente hinnit.

Quare dies diem superat, et iterum lux lucem, et annus annum a sole?

A Domini scientia separati sunt, facta sole, et præceptum custodiente.

Et immutavit tempora, et dies festos ipsorum, et in illis diēs festos celebraverunt ad horam.

Ex ipsis exaltavit, et magnificavit Deus, et ex ipsis posuit in numerum dierum. Et omnes homines de solo, et ex terra, undè creatus est Adam.

In multitudine disciplinæ Dominus separavit eos, et immutavit vias eorum.

Ex ipsis benedixit, et exaltavit : et ex ipsis sanctificavit, et ad se applicavit : et ex ipsis maledixit, et humiliavit, et convertit illos a separatione ipsorum.

Quasi lutum figuli in manu ipsius, plasmare illud et disponere.

Omnes viæ ejus secundum dispositionem ejus : sic homo in manu illius, qui se fecit, et reddet illi secundum iudicium suum.

Contra malum bonum est, et contra mortem vita : sic et contra virum justum peccator. Et sic inuere in omnia opera Altissimi. Duo et duo, et unum contra unum.

Et ego novissimus evigilavi, et quasi qui colligit acinos post vindemiatos.

In benedictione Dei et ipse speravi : et quasi qui vindemiat, replevi torcular.

Respicite, quoniam non mihi soli laboravi, sed omnibus exquirentibus disciplinam.

Audite me, magnates, et omnes populi : et rectores Ecclesiæ, auribus percipite.

Filio et mulieri, et fratri et amico non des potestatem super te in vita tua : et non dederis alii possessionem tuam, ne forte pœniteat te et depreceris pro illis.

Dum adhuc superes et aspiras, non immutabit te omnis caro.

Melius est enim ut filii tui te rogent, quam te respicere in manus filiorum tuorum.

In omnibus operibus tuis præcellens esto.

Ne dederis maculam in gloria tua. In die consummationis dierum vitæ tuæ, et in tempore exitus tui distribue hæreditatem tuam.

Cibaria, et virga, et onus asino : panis, et disciplina, et opus servo.

Operatur in disciplina, et quærit requiescere : laxa manus illi, et quærit libertatem.

Jugum, et lorum curvant collum durum, et serrum inclinat operationes assidue.

Servo malevolo tortura et compedes : mitte illum in operationem, ne vacet :

Multam enim malitiam docuit otiositas.

In opera constitue eum : sic enim concedet illum. Quod si non obaudierit, curva illum compedibus, et non amplifies super omnem carnem : verum siue iudicio nihil facias grave.

Si est tibi servus fidelis, si tibi quasi anima tua : quasi fratrem sic eum tracta : quoniam in sanguine amicæ comparasti illum.

Si laiseris eum injuste, in fugam convertetur.

Et si extollens discesserit, quem quæras, et in qua via quæras illum, nescis.

CAPUT XXXIV.

Vana spes, et mendacium viro insensato : et somnia extollunt imprudentes.

Quasi qui apprehendit umbram, et persequitur ventum : sic et qui attendit ad visa mendacia.

Hoc secundum hoc visio somniorum : ante faciem hominis similitudo hominis.

Ab immundo quid mundabitur? et a mendace quid verum dicetur?

Divinatio erroris, et augurid mendacia, et somnia malefacientium vanitas est.

Et sicut parturientis, cor tuum phantasias patitur : nisi ab Altissimo fuerit emissa visitatio, ne dederis in illis cor tuum.

Multos enim errare fecerunt somnia, et exciderunt sperantes in illis.

Sine mendacio consummabitur verbum legis, et sapientia in ore fidelis complanabitur.

Qui non est tentatus, quid scit? Vir in multis expertus, cogitabit multa: et qui multa didicit, enarrabit intellectum.

Qui non est expertus, pauca recognoscit: qui autem in multis factus est, multiplicat multam.

Qui tentatus non est, qualia scit? qui impletus est, abundabit nequitia.

Multa vidi in peregrinationem errando, et abundantia verborum meorum intellectus meus. Frequenter errando, et plurimas verborum consuetudines.

Aliquoties usque ad mortem periclitatus sum horum causa, et liberatus sum gratia Dei.

Spiritus timentium Deum quæritur, et in respectu illius benedicetur.

Spes enim illorum in salvantem illos, et oculi Dei in diligentes se.

Qui timet Dominum, nihil trepidabit, et non pavebit: quoniam ipse est spes ejus.

Timentis Dominum beata est anima ejus.

Ad quem respicit, et quis est fortitudo ejus?

Oculi Domini super timentes eum, protector potentæ, firmamentum virtutis, tegimen ardoris, et umbraculum meridiani.

Depræcio offensiois, et adiutorium casus, exaltans animam, et illuminans oculos, datus sanitatem, et vitam, et benedictionem:

Immolantis ex iniquo oblatio est maculata, et non sunt beneplacitæ subsannationes iniquorum.

Dominus solus sustentibus se in via veritatis et justitiæ.

Dona iniquorum non probat Altissimus, nec respicit in oblationes iniquorum: nec in multitudine sacrificiorum eorum propitiabilis peccatis.

Qui offert sacrificium ex substantia pauperum, quasi qui victimam filium in conspectu patris sui.

Panis egenium vita pauperum est: qui defraudat illum, homo sanguinis est.

Qui aufert in sudore panem, quasi qui occidit proximum suum.

Qui effundit sanguinem, et qui fraudem facit mercenario, fratres sunt.

Unus ædificans, et unus destruens: quid prodest illis nisi labor?

Unus orans, et unus maledicens: cujus vocem exaudiet Deus?

Qui baptizatur a mortuo et iterum tangit eum, quid proficit lavatio illius?

Sic homo qui jejunit in peccatis suis, et iterum eadem faciens, quid proficit humiliando se: orationem illius quis exaudiet?

CAPUT XXXV.

Qui conservat legem, multiplicat oblationem.

Sacrificium salutare est attendere mandatis, et discedere ab omni iniquitate.

Et propitiationem litare sacrificii super injustitias, et deprecatio pro peccatis, recedere ab injustitia.

Retinet gratiam, qui offert similitudinem: et qui facit misericordiam, offert sacrificium.

Beneplacitum est Domino recedere ab iniquitate: et deprecatio pro peccatis recedere ab injustitia.

Non apparet ante conspectum Domini vacuus.

Hæc enim omnia propter mandatum Dei sunt.

Oblatio justi impinguit altare, et odor suavitatis est in conspectu Altissimi.

Sacrificium justi acceptum est, et memoriam ejus non oblitiscetur Dominus.

Bona animo gloriam redde Deo: et non minuas primitias manuum tuarum.

In omni dato Altissimi fac vultum tuum, et in exultatione sanctifica decimas tuas.

Da Altissimo secundum datum ejus, et in bono oculo adventionem facito manuum tuarum:

Quoniam Dominus retribuens est, et septies tantum reddet tibi.

Noli offerre munera prava, non enim suscipiet illa. Et noli inspicere sacrificium injustum, quoniam Do-

minus iudex est, et non est apud illum gloria personæ.

Non accipiet Dominus personam in pauperem, et deprecationem læsi exaudiet.

Non despiciet preces pupilli, nec viduam, si effundat loquelam gemitus.

Nonne lacrymæ viduæ ad maxillam descendunt, et exclamatio ejus super deducentem cas?

A maxilla enim ascendunt usque ad cælum, et Dominus exauditor non delectabitur in illis.

Qui adorat Deum in oblectatione, suscipietur, et deprecatio illius usque ad nubes propinquabit.

Oratio humiliantis se nubes penetrabit: et donec propinquet, non consolabitur: et non discedet, donec Altissimus aspiciat.

Et Dominus non elongabit, sed judicabit justos, et faciet judicium: et Fortissimus non habebit in illis patientiam, ut contribulet dorsum ipsorum:

Et gentibus reddet vindictam donec tollat plenitudinem superborum: et sceptra iniquorum contribulet:

Donec reddat hominibus secundum actus suos, et secundum opera Adæ, et secundum præsumptionem illius:

Donec judicet judicium plebis suæ, et oblectabit justos misericordia sua.

Speciosa misericordia Dei, in tempore tribulationis, quasi nubes pluvie in tempore siccitatis.

CAPUT XXXVI.

Miserere nostri, Deus omnium, et respice nos, et ostende nobis lucem miserationum tuarum.

Et immitte timorem tuum super gentes, quæ non exquisierunt te, ut cognoscant, quia non est Deus nisi tu, et enarrent magnalia tua.

Alleva manum tuam super gentes alienas, ut videant potentiam tuam:

Sicut enim in conspectu eorum sanctificatus es in nobis: sic in conspectu nostro magnificaberis in eis:

Ut cognoscant te, sicut et nos cognovimus, quoniam non est Deus præter te, Domine.

Innova signa, et immuta mirabilia.

Glorifica manum et brachium dextrum.

Excita furorem, et effunde iram.

Tolle adversarium, et afflige inimicum.

Festina tempus, et memento finis, ut enarrent mirabilia tua.

In ira flammæ devoretur qui salvatur; et qui pessimant plebem tuam, inveniant perditionem.

Contere caput principum inimicorum, dicentium: Non est alius præter nos.

Congrega omnes tribus Jacob: ut cognoscant quia non est Deus nisi tu, et enarrent magnalia tua: et hereditabis eos, sicut ab initio.

Miserere plebi tuæ, super quam invocatum est nomen tuum, et Israel, quem coæquasti primogenito tuo.

Miserere civitati sanctificationis tuæ Jerusalem, civitati requiei tuæ.

Reple Sion inenarrabilibus verbis tuis, et gloria tua populum tuum.

Da testimonium his, qui ab initio creaturæ tuæ sunt, et suscita prædicationes, quas locuti sunt in nomine tuo prophetæ priores.

Da mercedem sustentibus te, ut prophetæ tui fideles inveniantur: et exaudi orationes servorum tuorum.

Secundum benedictionem Aaron da populo tuo, et dirige nos in viam justitiæ, et sciant omnes qui habitant terram, quia tu es Deus conspexer seculorum.

Omnem escam manducabit venter, et est cibus cibo melior.

Fauces contingunt cibum seræ, et cor sensatum verba mendacia.

Cor pravum dabit tristitiam, et homo peritus resistet illi.

Omnem masculum excipiet mulier: et est filia melior filia.

Species mulieris exhilarat faciem viri sui, et super omnem concupiscentiam hominis superducit desiderium.

Si est lingua curationis, est et mitigationis et misericordiae : non est vir illius secundum filios hominum.

Qui possidet mulierem bonam, inchoat possessionem : adjutorium secundum illum est, et columna ut requies.

Ubi non est sepes, diripietur possessio : et ubi non est mulier, ingemiscit egenus.

Quis credit ei, qui non habet nidum : et deflectens ubicumque obscuraverit, quasi succinctus latro exsiliens de civitate in civitatem?

CAPUT XXXVII.

Omnis amicus dicit : Et ego amicitiam copulavi : sed est amicus solo nomine amicus. Nonne tristitia inest usque ad mortem?

Sodalis autem et amicus ad inimicitiam convertentur.

O praesumptio nequissima ! unde creata es cooperire aridam malitia et dolositate illius ?

Sodalis amico conjucundatur in oblectationibus, et in tempore tribulationis adversarius erit.

Sodalis amico condolet causa ventris, et contra hostem accipiet scutum.

Non obliviscaris amici tui in animo tuo, et non immemor sis illius in opibus tuis.

Noli consiliari cum eo, qui tibi insidiatur, et a zelantibus te absconde consilium.

Omnis consiliarius prodit consilium, sed est consiliarius in semetipso.

A consiliario serva animam tuam : prius scito quae sit illius necessitas : et ipse enim animo suo cogitabit : Ne forte mittat sudem in terram, et dicat tibi :

Bona est via tua : et stet econtrario videre quid tibi eveniat.

Cum viro irreligioso tracta de sanctitate, et cum injusto de justitia, et cum muliere de ea, quae æmulatur : cum timido de bello : cum negotiatore de traiectione, cum emptore de venditione, cum viro livido de gratiis agendis :

Cum impio de pietate : cum inhonesto de honestate : cum operario agrario de omni opere :

Cum operario annuali de consumptione anni : cum servo pigro de multa operatione : non attendas his in omni consilio.

Sed cum viro sancto assiduus esto, quemcumque cognoveris observantem timorem Dei.

Cujus anima est secundum animam tuam : et qui, cum titubaveris in tenebris, condolebit tibi.

Cor boni consilii statue tecum : non est [Al. tac. est] enim tibi aliud pluris illo.

Anima viri sancti enuntiat aliquando verum, quam septem circumspectores sedentes in excelso ad speculandum.

Et in his omnibus deprecare Altissimum, ut dirigat in veritate viam tuam.

Ante omnia opera verbum verax praecedat te, et ante omnem actum consilium stabile.

Verbum nequam immutabit cor : ex quo partes quatuor oriuntur, bonum et malum, vita et mors : et dominatrix illorum est assidua lingua. Est vir astutus multorum eruditor, et animae suae inutilis est.

Vir peritius multos erudit, et animae suae suavis est.

Qui sophisticè loquitur, odibilis est : in omni re defraudabitur.

Non est illi data a Domino gratia : omni enim sapientia defraudatus est.

Est sapiens animae suae sapiens : et fructus sensus illius laudabilis.

Vir sapiens plebem suam erudit, et fructus sensus illius fideles sunt.

Vir sapiens implebitur benedictionibus, et videntes illum laudabunt.

Vita viri in numero dierum : dies autem Israel innumerabiles sunt.

Sapiens in populo hæreditabit honorem, et nomen illius erit vivens in æternum.

Fili, in vita tua tenta animam tuam : et si fuerit nequam, non des illi potestatem :

Non enim omnia omnibus expediunt, et non omni animae omne genus placet.

Noli avidus esse in omni epulatione, et non te confundas super omnem escam.

In multis enim escis erit infirmitas, et aviditas appropinquabit usque ad choleram.

Propter crapulam multi obierunt : qui autem abstiens est, adjiciet vitam.

CAPUT XXXVIII.

Honora medicum propter necessitatem : etenim illum creavit Altissimus.

A Deo est enim omnis medela, et a rege accipiet donationem.

Disciplina medici exaltabit caput illius, et in conspectu magnatorum collaudabitur.

Altissimus creavit de terra medicamenta, et vir prudens non abhorrebit illa.

Nonne a ligno indulcata est aqua amara?

Ad agnitionem [Al. agnationem] hominum virtus illorum, et dedit hominibus scientiam Altissimus, honorari in mirabilibus suis.

In his curans mitigabit dolorem, et unguentarius faciet pigmenta suavitatis, et unctiones conficiet sanitatis, et non consummabuntur opera ejus :

Pax enim Dei super faciem terræ.

Fili, in tua infirmitate ne despicias te ipsum, sed ora Dominum, et ipse curabit te.

Arerte a delicto, et dirige manus, et ab omni delicto munda cor tuum.

Da suavitatem et memoriam similaginis, impingua oblationem, et da locum medico.

Etenim illum Dominus creavit : et non discedat a te, quia opera ejus sunt necessaria.

Est enim tempus, quando in manus illorum incurras.

Ipsi vero Dominum deprecabuntur, ut dirigat requiem eorum, et sanitatem propter conversationem illorum.

Qui delinquit in conspectu ejus, qui fecit eum, incidet in manus medici.

Fili, in mortuum produc lacrymas, et quasi dira passus incipe plorare, et secundum judicium conlege corpus illius, et non despicias sepulturam illius.

Propter delaturam autem amare ser luctum illius uno die, et consolare propter tristitiam.

Et fac luctum secundum meritum ejus uno die, vel duobus propter detractionem.

A tristitia enim festinat mors, et cooperit virtutem, et tristitia cordis flectit cervicem.

In abductione permanet tristitia : et substantia inopis secundum cor ejus.

Ne dederis in tristitia cor tuum, sed repelle eam a te : et memento novissimorum.

Noli oblivisci : neque enim est conversio, et huic nihil proderis, et te ipsum pessimabis.

Memor esto judicii mei : sic enim erit et tuum : mihi heri, et tibi hodie.

In requie mortui requiescere fac memoriam ejus, et consolare illum in exitu spiritus sui.

Sapientia scribæ in tempore vacuitatis : et qui minoratur actu, sapientiam percipiet : qua sapientia replebitur.

Qui tenet aratrum, et qui gloriatur in jaculo, stimulo boves agitat, et conversatur in operibus eorum, et enarratio ejus in filiis tærorum.

Cor suum dabit ad versandos sulcos, et vigilia ejus in sagina vaccarum.

Sic omnis faber et architectus, qui noctem tamquam diem transigit, qui sculpiit signacula sculpiilia, et assiduitas ejus variat picturam : cor suum dabit in similitudinem picturæ, et vigilia sua perficiet opus.

Sic faber ferrarius sedens juxta incudem, et considerans opus ferri. Vapor ignis uret carnes ejus, et in calore fornacis concertatur :

Vox mallei innovat aurem ejus, et contra similitudinem vasis oculus ejus.

Cor suum dabit in consummationem operum, et vigilia sua ornabit in perfectionem.

Sic figulus sedens ad opus suum, convertens pedibus suis rotam, qui in sollicitudine positus est semper propter opus suum, et in numero est omnis operatio ejus.

In brachio suo formabit lutum, et ante pedes suos curabit virtutem suam.

Cor suum dabit, ut consummet linitionem, et vigilia sua mundabit fornacem.

Omnes hi in manibus suis speraverunt, et unusquisque in arte sua sapiens est.

Sine his omnibus non ædificatur civitas.

Et non inhabitabunt, nec inambulabunt, et in ecclesiam non transilient.

Super sellam iudicis non sedebunt, et testamentum iudicii non intelligunt, neque palam facient disciplinam et iudicium, et in parabolis non inveniuntur.

Sed creaturam ævi confirmabunt, et deprecatio illorum in operatione artis accommodantes animam suam, et conquientes in lege Altissimi.

CAPUT XXXIX.

Sapientiam omnium antiquorum exquiret sapiens, et in prophetis vacabit.

Narrationem virum nominatorum conservabit, et in versutias parabolarum simul introibit.

Occulta proverbiorum exquiret, et in absconditis parabolarum conversabitur.

In medio magnatorum ministrabit, et in conspectu præsidis apparebit.

In terram alienigenarum gentium pertransiet: bona enim et mala in hominibus tentabit.

Cor suum tradet ad vigilandum diluculo ad Dominum, qui fecit illum: et in conspectu Altissimi deprecabitur.

Aperiet os suum in oratione, et pro delictis suis deprecabitur.

Si enim Dominus magnus voluerit, spiritu intelligentie replebit illum:

Et ipse tamquam imbres mittet eloquia sapientie suæ, et in oratione constabitur Domino:

Et ipse diriget consilium ejus, et disciplinam, et absconditis suis consiliabitur.

Ipse palam faciet disciplinam doctrinæ suæ, et in lege testamenti Domini gloriabitur.

Collaudabunt multi sapientiam ejus, et usque in sæculum non delebitur.

Non recedet memoria ejus, et nomen ejus requireretur a generatione in generationem.

Sapientiam ejus enarrabunt gentes, et laudem ejus enuntiabit ecclesia.

Si permanserit, nomen derelinquet plus quam mille: et si requieverit, proderit illi.

Adhuc consiliabitur ut enarrem: ut furore enim repletus sum.

In voce dicit: Obaudite me, divini fructus, et quasi rosa plantata super rivos aquarum fructificale.

Quasi Libanus odorem suavitatis habete.

Florete, flores, quasi lilium, et date odorem, et fronde- dete in gratiam, et collaudate canticum, et benedicite Dominum in operibus suis.

Date nomini ejus magnificentiam, et confitemini illi in voce laborum vestrorum, et in canticis laborum, et citharis, et sic dicetis in confessione:

Opera Domini universa bona valde.

In verbo ejus stetit aqua sicut congeries: et in sermone oris illius sicut exceptaria aquarum.

Quoniam in præcepto ipsius placor fit, et non est minoratio in salute ipsius.

Opera omnis carnis coram illo, et non est quidquam absconditum ab oculis ejus.

A sæculo usque in sæculum respicit, et nihil est mirabile in conspectu ejus.

Non est dicere: Quid est hoc, aut quid est istud? omnia enim in tempore suo quærentur.

PATROL. XXIX.

Benedictio illius quasi fluvius inundavit.

Quomodo cataclysmus aridam inebriavit: sic ira ipsius gentes, quæ non exquisierunt eum, hæreditabit. Quomodo convertit aquas in siccitatem, et siccata est terra: et vice illius vis illorum directæ sunt: sic peccatoribus offensiones in ira ejus.

Bona bonis creata sunt ab initio, sic nequissimis bona et mala.

Initium necessariæ rei vitæ hominum, aqua, ignis, et ferrum, sal, lac, et panis similagineus, et mel, et bolrus uvæ, et oleum, et vestimentum.

Hæc omnia sanctis in bona, sic et impiis et peccatoribus in mala convertentur.

Sunt spiritus, qui ad vindictam creati sunt, et in furore suo confirmaverunt tormenta sua:

In tempore consummationis effundent virtutem: et furorem ejus, qui fecit illos, placabunt.

Ignis, grando, fames, et mors, omnia hæc ad vindictam creata sunt:

Bestiarum dentes, et scorpia, et serpentes, et romphæa vindicans in exterminium impios.

In mandatis ejus epulabuntur, et super terram in necessitatem præparabuntur, et in temporibus suis non præterient verbum.

Propterea ab initio confirmatus sum, et consiliatus sum, et cogitavi, et scripta dimisi.

Omnia opera Domini bona, et omne opus hora sua administrabit.

Non est dicere: Hoc illo nequius est: omnia enim in tempore suo comprobabuntur.

Et nunc in omni corde et ore collaudate, et benedicite nomen Domini.

CAPUT XL.

Occupatio magna creata est omnibus hominibus, et jugum grave super filios Adam, a die exitus de ventre matris eorum, usque in diem sepulturæ, in matrem omnium.

Cogitationes eorum, et timores cordis, adinvento expectationis, et dies finitionis.

A residente super sedem gloriosam, usque ad humiliatum in terra et cinere.

Ab eo, qui utitur hyacintho, et portat coronam, usque ad eum, qui operitur lino crudo: furor, zelus, tumultus, fluctuatio, et timor mortis, iracundia perseverans, et contentio.

Et in tempore refectionis in cubili somnus noctis immutat scientiam ejus.

Modicum tamquam nihil in requie, et ab eo in somnis, quasi in die respectus.

Conturbatus est in visu cordis sui, tamquam qui evaserit in die belli. In tempore salutis suæ exsurrexit, et admirans ad nullum timorem.

Cum omni carne, ab homine usque ad pecus, et super peccatores septulum.

Ad hæc mors, sanguis, contentio, et romphæa, oppressiones, fames, et contritio, et flagella.

Super iniquos creata sunt hæc omnia, et propter illos factus est cataclysmus.

Omnia, quæ de terra sunt, in terram convertentur, et omnes aquæ in mare revertentur.

Omne munus, et iniquitas delebitur, et fides in sæculum stabit.

Substantiæ injustorum sicut fluvius siccabuntur, et sicut tonitruum magnum in pluvium personabunt.

In aperiendo manus suas lætabitur: sic prævaricatores in consummatione labescent.

Nepotes impiorum non multiplicabunt ramos, et radices immundæ super cacumen petræ sonant.

Super omniem aquam viriditas, et ad oram fluminis ante omne senum evellitur.

Gratia sicut paradisi in benedictionibus, et misericordia in sæculum permanet.

Vita sibi sufficientis operarii condulcabitur [Al. concalabitur], et in ea invenies thesaurum.

Filii, et ædificatio civitatis confirmabit [Al. confir-

navit] nomen, et super hæc mulier immaculata computabitur.

Vinum et musica lætificant cor : et super utraque dilectio sapientiæ.

Tibæ, et psalterium suavem faciunt melodiam, et super utraque lingua suavis.

Gratiam, et speciem desiderabit oculus tuus, et super hæc virides sationes.

Amicus, et sodalis in tempore convenientes, et super utrosque mulier cum viro.

Fratres in adiutorium in tempore tribulationis, et super eos misericordia liberabit.

Aurum et argentum est constitutio pedum : et super utrumque consilium beneplacitum.

Facultates et virtutes exaltant cor, et super hæc timor Domini.

Non est in timore Domini minoratio, et non est in eo inquirere adiutorium.

Timor Domini sicut paradisi benedictionis, et super omnem gloriam operuerunt illum.

Fili, in tempore vitæ tuæ ne indigeas : melius est enim mori, quam indigere.

Vir respiciens in mensam alienam, non est vita ejus in cogitatione victus : alit enim animam suam cibis alienis.

Vir autem disciplinatus, et eruditus custodiet se.

In ore imprudentis conculcabitur [Al. conculcabitur] inopia, et in ventre ejus ignis ardebit.

CAPUT XLI.

O mors, quam amara est memoria tua homini pacem habenti in substantiis suis :

Viro quieto, et cujus vitæ directæ sunt in omnibus, et adhuc valenti accipere cibum !

O mors, bonum est judicium tuum homini indigenti, et qui minoratur viribus,

Defecto ætate, et cui de omnibus cura est, et incredibili, qui perdit patientiam !

Noli metuere judicium mortis. Memento quæ ante te fuerunt, et quæ superventura sunt tibi : hoc judicium a Domino omni carni :

Et quid superveniet tibi in beneplacito Altissimi ? sive decem, sive centum, sive mille anni.

Non est enim in inferno accusatio vitæ.

Filii abominationum sunt filii peccatorum, et qui conversantur secus domos impiorum.

Filiorum peccatorum periet hæreditas, et cum semine illorum assiduitas opprobrii.

De patre impio queruntur filii, quoniam propter illum sunt in opprobrio.

Væ vobis, viri impii, qui dereliquistis legem Domini altissimi.

Et si nati fueritis, in maledictionis nascemini : et si mortui fueritis, in maledictione erit pars vestra.

Omnia, quæ de terra sunt, in terram convertentur : sic impii a maledicto in perditionem.

Luctus hominum in corpore ipsorum, nomen autem impiorum delebitur.

Curam habe de bono nomine : hoc enim magis permanebit tibi, quam mille thesauri pretiosi et magni.

Bonæ vitæ numerus dierum : bonum autem nomen permanebit in ævum.

Disciplinam in pace conserve, filii, sapientia enim abscondita, et thesaurus invisus, quæ utilitas in utrisque ?

Melior est homo ; qui abscondit stultitiam suam, quam homo, qui abscondit sapientiam suam.

Verumtamen reveremini in his, quæ procedunt de ore meo :

Non est enim bonum omnem reverentiam observare : et non omnia omnibus bene placent in fide.

Erubescite a patre et a matre de fornicatione : et a præidente et a potente de mendacio.

A principe et a iudice de delictis : a synagoga et plebe de iniquitate.

A socio et amico de iniustitia : et de loco, in quo habitas.

De furto, de veritate Dei, et testamento : de decubitu in panibus, et ab obfuscatione dati et accepti :

A salutantibus de silentio : a respectu mulieris fornicariæ : et ab aversione vultus cognati.

Ne avertas faciem a proximo tuo, et ab auferendo partem et non restituendo.

Ne respicias mulierem alieni viri, et ne scruteris ancillam ejus, neque steteris ad lectum ejus.

Ab amicis de sermonibus improprietatis : et cum dederis, ne impropetres.

CAPUT XLII.

Non duplices sermonem auditus de revelatione sermonis absconditi, et eris vere sine confusione, et invenies gratiam in conspectu omnium hominum : ne pro his omnibus confundaris, et ne accipias personam, ut delinquas.

De lege Altissimi, et testamento, et de iudicio justificare impium,

De verbo sociorum et viatorum, et de datione hæreditatis amicorum,

De æqualitate stateræ et ponderum, de acquisitione multorum et paucorum,

De corruptione emptionis, et negotiatorum, et de multa disciplina filiorum, et servo pessimo latus sanguinare.

Super mulierem nequam bonum est signum.

Ubi manus multæ sunt, claudere, et quodcumque trades, numera, et appende : datum vero, et acceptum omne describe.

De disciplina insensati et fatui, et de senioribus, qui judicantur ab adolescentibus : et eris eruditus in omnibus, et probabilis in conspectu omnium vivorum.

Filia patris abscondita est vigilia, et sollicitudo ejus aufert somnum, ne forte in adolescentia sua adulta efficiatur, et cum viro commorata odibilis fiat :

Ne quando polluat in virginitate sua, et in pateris suis gravida inveniat : ne forte cum viro commorata transgrediatur, aut certe sterilis efficiatur.

Super filiam luxuriosam confirma custodiam : ne quando faciet te in opprobrium ventre inimicis, a detractone in civitate, et objectione plebis, et confusad te in multitudine populi.

Omni homini noli intendere in specie : et in medio mulierum noli commorari :

De vestimentis enim procedit linea, et a muliere iniquitas viri.

Melior est enim iniquitas viri, quam mulier beneficiens, et mulier confundens in opprobrium.

Memor ero igitur operum Domini, et quæ vidi, annuntiabo. In sermonibus Domini opera ejus.

Sol illuminans per omnia respexit, et gloria Domini plenum est opus ejus.

Nonne Dominus fecit sanctos enarrare omnia mirabilia sua, quæ confirmavit Dominus omnipotens stabili in gloria sua ?

Abyssum, et cor hominum investigavit : et in astutia eorum excogitavit.

Cognovit enim Dominus omnem scientiam, et inspezit in signum ævi, annuntians quæ præterierunt, et quæ superventura sunt, revelans vestigia occultorum.

Non præterit illum omnis cogitatus, et non abscondit se ab eo ullus sermo.

Magnalia sapientiæ suæ decoravit, qui est ante sæculum et usque in sæculum : neque adjectum est,

Neque minuitur, et non eget alicujus consilio.

Quam desiderabilia omnia opera ejus, et tamquam scintilla, quæ est considerare !

Omnia hæc vivunt, et manent in sæculum, et in omni necessitate omnia obaudiunt ei.

Omnia duplicia, unum contra unum, et non fecit quidquam deesse.

Uniuscujusque confirmavit bona. Et quis satiabitur videns gloriam ejus ?

CAPUT XLIII.

Altitudinis firmamentum pulchritudo ejus est, species cæli in visione gloriæ.

Sol in conspectu ammonitians in exitu, vas admirabile, A
opus Excelsi.

In meridiano exurit terram, et in conspectu ardoris
ejus quis poterit sustinere? Fornacem custodiens in
operibus ardoris :

Tripliciter sol exurens montes, radios igneos exsus-
sus, et resurgens radiis suis obœcat oculos.

Magnus Dominus qui fecit illum, et in sermonibus
ejus festinavit iter.

Et luna in omnibus in tempore suo, ostensio tempo-
ria, et signum ævi.

A luna signum diei festi, luminare quod minuitur in
consummatione.

Menis secundum nomen ejus est, crescens mirabiliter
in consummatione.

Vas castrorum in excelsis, in firmamento cœli re-
splendens gloriose.

Species cœli gloria stellarum, mundum illuminans
in excelsis Dominus.

In verbis sanctis stabunt ad judicium, et non defi-
cient in argutiis suis.

Vide arcum, et benedic eum qui fecit illum : valde
preciosus est in splendore suo.

Gyravit cœlum in circuitu gloriæ suæ : manus Ex-
celsi aperuerunt illum.

Imperio suo acceleravit nivem : et accelerat corusca-
ones emittere judicii sui.

Propterea aperti sunt thesauri, et evolaverunt nebulae
in aëre.

In magnitudine sua posuit nubes, et confracti sunt
spices grandinis.

In conspectu ejus commovebuntur montes : et in ve-
litate ejus aspirabit Notus.

Vox tonitruum ejus verberabit terram, tempestas Aqu-
inis, et congregatio spiritus :

Et sicut avis deponens ad sedendum, aspergit nivem :
sicut locusta demergens descensus ejus.

Pulchritudinem candoris ejus admirabitur oculus,
super imbrem ejus ex-pavesceat cor.

Gelu sicut salem effundit super terram : et dum ge-
rerit, fiet tamquam cacumina tribuli.

Frigidus ventus Aquilo flavit, et gelavit crystallus ab
aëre : super omnem congregationem aquarum requies-
cit, et sicut lorica induet se aquis.

Et de-orabit montes, et exuret desertum, et exstinguet
ardor, sicut igne.

Medicina omnium in festinatione nebulae : et ros ob-
ans ab ardore venienti humilem efficiet eum.

In sermone ejus siluit ventus, et cogitatione sua pla-
vit abyssum, et plantavit in illa Dominus insulas.

Qui navigant mare, enarrant pericula ejus : et au-
entes auribus nostris admirabimur.

Illis præclara opera, et mirabilia : varia bestiarum
vera, et omnium pecorum, et creatura bellua-
rum.

Propter ipsum confirmatus est itineris finis, et in
mane ejus composita sunt omnia.

Multa dicemus, et deficiemus in verbis : consumma-
torem sermonum, ipse est in omnibus.

Gloriantes ad quid valebimus? ipse enim omnipotens
et omnia opera sua.

Terribilis Dominus, et magnus vehementer, et mira-
s potentia ipsius.

Illoficantes Dominum quantumcumque potueritis
poteritis], supervalebit enim adhuc, et admirabilis
misericordia ejus.

Benedicentes Dominum, exaltate illum quantum pos-
sitis : non major enim est omni laude.

Exaltantes eum replemini virtute, ne laboretis : non
prekenderis.

vis videbit eum, et enarrabit? et quis magnificabit
sicut est ab initio?

Multa abscondita sunt majora his : pauca enim vidi-
operum ejus :

omnia autem Dominus fecit, et pie agentibus dedit
scientiam.

CAPUT XLIV.

Laudemus viros gloriosos, et parentes nostros in ge-
neratione sua.

Multam gloriam fecit Dominus magnificentia sua a
sæculo.

Dominantes in potestatibus suis homines magni vir-
tute, et prudentia sua præditi, nuntiantes in prophetis
dignitatem prophetarum.

Et imperantes in præsentis populo, et virtute pru-
dentia populis sanctissima verba.

In pericula sua requirentes modos musicos, et narran-
tes carmina scripturarum.

Homines divites in virtute, pulchritudinis studium
habentes : pacificantes in donibus suis.

Omnes isti in generationibus gentis suæ gloriam
adepti sunt, et in diebus suis habentur in laudibus.

Qui de illis nati sunt, reliquerunt nomen narrandi
laudes eorum.

Et sunt quorum non est memoria : perierunt quasi
qui non fuerint : et nati sunt, quasi non nati, et filii
ipsorum cum ipsis.

Sed illi viri misericordiae sunt, quorum pietates non
desuerunt :

Cum semine eorum permanent bona.

Hæreditas sancta nepotes eorum, et in testamentis
stetit semen eorum.

Et filii eorum propter illos usque in æternum man-
ent : semen eorum et gloria eorum non derelinquetur.

Corpora ipsorum in pace sepulta sunt, et nomen
eorum viri in generationem et generationem.

Sapientiam ipsorum narrent populi, et laudem eorum
nuntiet ecclesia.

Henoeh placuit Deo, et translatus est in paradysum,
ut det gentibus pœnitentiam.

Non inventus est perfectus, justus, et in tempore
iracundiæ factus est reconciliatio :

Ideo dimissum est reliquum terræ, cum factum est
diluvium :

Testamenta sæculi posita sunt apud illum, ne de-
leri possit diluvio omnis caro.

Abraham magnus pater multitudinis gentium, et non
est inventus similis illi in gloria : qui conservavit le-
gem Excelsi, et fuit in testamento cum illo.

In carne ejus stare fecit testamentum, et in tenta-
tione inventus est fidelis.

Ideo jurejurando dedit illi gloriam in gente sua,
crescere illum quasi terræ cumulum :

Et ut stellas exaltare semen ejus, et hæreditare illos
a mari usque ad mare, et a flumine usque ad terminos
terræ.

Et in Isaac eodem modo fecit propter Abraham pa-
trem ejus.

Benedictionem omnium gentium dedit illi Dominus,
et testamentum confirmavit super caput Jacob.

Agnovit eum in benedictionibus suis, et dedit illi hæ-
reditatem, et divisit illi partem in tribus duodecim.

Et conservavit illi homines misericordiae, invenientes
gratiam in oculis omnis carnis.

CAPUT XLV.

Dilectus Deo et hominibus Moyses, ejus memoria
in benedictione est.

Similem illum fecit in gloria sanctorum, et magnifi-
cavit eum in timore inimicorum, et in verbis suis mon-
stra placavit.

Glorificavit illum in conspectu regum, et jussit illi
coram populo suo, et ostendit illi gloriam suam.

In fide et lenitate ipsius sanctum fecit illum, et elegit
eum ex omni carne.

Audivit enim eum, et vocem ipsius, et induxit illum
in nubem.

Et dedit illi coram præcepta, et legem vitæ et disci-
plinæ, docere Jacob testamentum suum, et judicium sua
Israel.

Excelsum fecit Aaron fratrem ejus, et similem sibi
de tribu Levi.

Statuit ei testamentum æternum, et dedit illi sacerdotium gentis : et beatificavit illum in gloria.

Et circumcincit eum zona gloriæ, et induit eum stolam gloriæ, et coronavit eum in vasis virtutis.

Circumpedes, et femoralia, et humerale posuit ei, et cinctit illum tintinnabulis aureis plurimis in gyro.

Dare sonitum in incessu suo, auditum facere sonitum in templo in memoriam filii gentis suæ.

Stolam sanctam, auro, et hyacintho, et purpura, opus textile, viri sapientis, iudicio et veritate præditi.

Torto cocco opus artificis, gemmis pretiosis figuratis in ligatura auri, et opere lapidarii sculptis, in memoriam secundum numerum tribuum Israel.

Corona aurea super mitram ejus expressa signo sanctitatis, et gloria honoris : opus virtutis, et desideria oculorum ornata.

Sic pulchra ante ipsum non fuerunt talia usque ad originem.

Non est indutus illa alienigena aliquis, sed tantum filii ipsius soli, et nepotes ejus per omne tempus.

Sacrificia ipsius consumpta sunt igne quotidie.

Complevit Moyses manus ejus, et unxit illum oleo sancto.

Factum est illi in testamentum æternum, et semini ejus sicut dies cæli : fungi sacerdotio, et habere laudem, et glorificare populum suum in nomine ejus.

Ipsam elegit ab omni vivente, offerre sacrificium Deo, incensum, et bonum odorem, in memoriam placare pro populo suo.

Et dedit illi in præceptis suis potestatem, in testamentis iudiciorum, docere Jacob testimonia, et in lege sua lucem dare Israel.

Quia contra illum steterunt alieni, et propter invidiam circumdederunt illum homines in deserto, qui erant cum Dathan et Abiron, et congregatio Core in iracundia.

Vidit Dominus Deus, et non placuit illi, et consumpti sunt in impetu iracundiæ.

Fecit illis monstra, et consumpsit illos in flamma ignis.

Et addidit Aaron gloriam, et dedit illi hæreditatem, et primitias frugum terræ divisit illi.

Panem ipsi in primis paravit in satietatem : nam et sacrificia Domini edent, quæ dedit illi, et semini ejus.

Cæterum in terra gentes non hæreditabit, pars non est illi in gente : ipse est enim pars ejus, et hæreditas.

Phinees filius Eleazari tertius in gloria est imitando eum in timore Domini :

Et stare in reverentia gentis : in bonitate et alacritate animæ suæ placuit Deo pro Israel.

Ideo statuit illi testamentum pacis, principem sanctorum et gentis suæ, ut sit illi et semini ejus sacerdotii dignitas in æternum.

Et testamentum David regi filio Jessæ de tribu Juda, hæreditas ipsi et semini ejus, ut daret sapientiam in cor nostrum iudicare gentem suam in justitia, ne abolerentur bona ipsorum, et gloriam ipsorum in gentem eorum æternam fecit.

CAPUT XLVI.

Fortis in bello Jesus Nave, et successor Moysi in prophetis, qui fuit magnus secundum nomen suum.

Maximus in salutem electorum Dei, expugnare insurgentes hostes, ut consequeretur hæreditatem Israel.

Quam gloriam adeptus est in tollendo manus suas, et jactando contra civitates romphæas ?

Quis ante illum sic restitit ? Nam hostes ipse Dominus perduxit.

An non iracundia ejus impeditus est sol, et una dies facta est quasi duo ?

Invocavit Altissimum potentem in oppugnando inimicos undique, et audivit illum magnus et sanctus Deus in saxis grandinis virtutis valde fortis.

^a Interserunt Latini alii codices suo : Græcus vero textus tantum habet, πορεύσθαι ὀπίσω Κυρίου, ambulare post Dominum.

Impetum fecit contra gentem hostilem, et in descensu perdidit contrarios.

Ut cognoscant gentes potentiam ejus, quia contra Deum pugnare non est facile. Et secutus est a tergo potentis.

Et in diebus Moysi misericordiam fecit ipse, et Caleb filius Jephone, stare contra hostem, et prohibere gentem a peccatis, et perfringere murmur malitiæ.

Et ipsi duo constituti, a periculo liberati sunt a numero sexcentorum millium peditum, inducere illos in hæreditatem, in terram, quæ manat lac et mel.

Et dedit Dominus ipsi [Al. ipse] Caleb fortitudinem, et usque in senectutem permansit illi virtus, ut ascenderet in excelsum terræ locum, et semen ipsius obtinuit hæreditate :

Ut viderent omnes filii Israel, quia bonum est obsequi sancto Deo.

Et iudices singuli suo nomine, quorum non est corruptum cor : qui non aversi sunt a Domino,

Ut sit memoria illorum in benedictione, et ossa eorum pullulent de loco suo.

Et nomen eorum permaneat in æternum, permanens ad filios illorum, sanctorum virorum gloria.

Dilectus a Domino Deo suo Samuel propheta Domini, renovavit imperium, et unxit principes in gente sua.

In lege Domini congregationem iudicavit, et vidit Deus Jacob, et in fide sua probatus est propheta.

Et cognitus est in verbis suis fidelis, quia vidit Deum lucis.

Et invocavit Dominum omnipotentem, in oppugnando hostes circumstantes undique in oblatione agni inviolati,

Et intonuit de cælo Dominus, et in sonitu magno auditam fecit vocem suam.

Et contrivit principes Tyrriorum, et omnes duces Philistiim.

Et ante tempus finis vitæ suæ et sæculi, testimonium præbuit in conspectu Domini, et Christi, pecunias et usque ad calceamenta ab omni carne non accepit, et non accusavit illum homo.

Et post hoc dormivit, et notum fecit regi, et ostendit illi finem vitæ suæ, et exaltavit vocem suam de terra in prophetia delere impietatem gentis.

CAPUT XLVII.

Post hæc surrexit Nathan propheta in diebus David. Et quasi adeps separatus a carne, sic David a filii Israel.

Cum leonibus lusit quasi cum agnis : et in ursis similiter fecit sicut in agnis ovium in juventute sua.

Namquid non occidit gigantem, et abstulit opprobrium de gente ?

Et tollendo manum, saxo fundæ dejecit exultationem Goliæ.

Nam invocavit Dominum omnipotentem, et dedit ei dextera ejus tollere hominem fortem in bello, et exaltare cornu gentis suæ.

Sic in decem millibus glorificavit eum, et laudavit eum in benedictionibus Domini in offerendo illi coronam gloriæ.

Contrivit enim inimicos undique, et extirpavit Philistiim contrarios usque in hodiernum diem ; contrivi cornu ipsorum usque in æternum.

In omni opere dedit confessionem Sancto, et Excelsi in verbo gloriæ.

De omni corde suo laudavit Dominum, et dilexit Deum, qui fecit illum : et dedit illi contra inimicos potentiam :

Et stare fecit cantores contra altare, et in sono eorum dulces fecit modos.

Et dedit in celebrationibus decus, et ornavit tempora usque ad consummationem vitæ, ut laudarent nomen sanctum Domini, et amplificarent mane Dei sanctitatem

Dominus purgavit peccata ipsius, et exaltavit in

eternum cornu ejus : et dedit illi testamentum regni, et a
udem gloriæ in Israel.

Post ipsum surrexit filius sensatus, et propter illum
dejecit omnem potentiam inimicorum.

Salomon imperavit in diebus pacis, cui subiecit Deus
omnes hostes, ut conderet domum in nomine suo, et pa-
raret sanctitatem in sempiternum : quemadmodum eru-
ditus es in juventute tua,

Et impletus es, quasi flumen, sapientia, et terram
relexit anima tua.

Et replesti in comparationibus ænigmata : ad insulas
longe divulgatum est nomen tuum, et dilectus es in
pace tua.

In cantilenis, et proverbiiis, et comparationibus, et
interpretationibus miratæ sunt terræ.

Et in nomine Domini Dei, cui est cognomen, Deus
Israel.

Collegisti quasi aurichalcum aurum, et ut plumbum
complesti argentum.

Et inclinasti femora tua mulieribus : potestatem ha-
buisti in corpore tuo.

Dedisti maculam in gloria tua, et profanasti semen
tuum inducere iracundiam ad liberos tuos, et incitari
stultitiam tuam :

Ut faceres imperium bipartitum, et ex Ephraim im-
perare imperium durum.

Deus autem non derelinquet misericordiam suam, et
non corrumpet, [A. add. et] nec delebit opera sua, ne-
que perdet a stirpe nepotes electi sui : et semen ejus,
qui diligit Dominum non corrumpet.

Dedit autem reliquum Jacob, et David de ipsa stirpe.
Et finem habuit Salomon cum patribus suis.

Et dereliquit post se de semine suo, gentis stulti-
tiam.

Et imminutum a prudentia, Roboam, qui avertit gen-
tem consilio suo.

Et Jeroboam filium Nabat, qui peccare fecit Israel,
et dedit viam peccandi Ephraim, et plurima redunda-
verunt peccata ipsorum.

Valde arerunt illos a terra sua.

Et quæsiuit omnes nequitas usque dum perveniret
ad illos defensio, et ab omnibus peccatis liberavit eos.

CAPUT XLVIII.

Et surrexit Elias propheta, quasi ignis, et verbum
ipsius quasi facula ardebat.

Qui induxit in illos famem, et irritantes illum in-
cidia sua pauci facti sunt : non enim poterant susti-
nere præcepta Domini.

Verbo Domini continuavit cælum, et dejecit de cælo
ignem ter.

Sic amplificatus est Elias in mirabilibus suis. Et
quis potest similiter sic gloriari tibi ?

Qui sustulisti mortuum ab inferis de sorte mortis in
verbo Domini Dei.

Qui dejecisti reges ad perniciem, et confregisti fa-
cile potentiam ipsorum, et gloriosos de lecto suo.

Qui audis in Sina judicium, et in Horeb judicia
lesensionis.

Qui ungis reges ad pœnitentiam, et prophetas facis
successores post te.

Qui receptus es in turbine ignis, in curru equorum.

Qui scriptus es in judiciis temporum lenire iracun-
tiam Domini, conciliare cor patris ad filium, et re-
stituere tribus Jacob.

Beati sunt, qui te viderunt, et in amicitia tua deco-
rati sunt.

Nam nos vita vivimus tantum, post mortem autem
on erit tale nomen nostrum.

Elias quidem in turbine tectus est, et in Elisæo
completus est spiritus ejus : in diebus suis non perti-
nit principem, et potentia nemo vicit illum,

Nec superavit illum verbum aliquod, et mortuum
prophetavit corpus ejus.

In vita sua fecit monstra, et in morte mirabilia ope-
atus est.

In omnibus istis non pœnituit populus, et non reces-

serunt a peccatis suis usque dum ejecti sunt de terra
sua, et dispersi sunt in omnem terram :

Et relicta est gens perpauca, et princeps in domo
David.

Quidam ipsorum fecerunt quod placeret Deo : alii
autem multa commiserunt peccata.

Ezechias munivit civitatem suam, et induxit in me-
dium ipsius aquam, et fodit ferro rupem, et ædificavit
ad aquam puteum.

In diebus ipsius ascendit Sennacherib, et misit Rab-
sacem, et sustulit manum suam contra illos, et extulit
manum suam in Sion, et superbus factus est potentia
sua.

Tunc mota sunt corda, et manus ipsorum : et do-
luerunt quasi parturientes mulieres.

Et invocaverunt Dominum misericordem, et expan-
dentes manus suas, extulerunt ad cælum : et sanctus
Dominus Deus audivit cito vocem ipsorum.

Non est commemoratus peccatorum illorum, neque
dedit illos inimicis suis, sed purgavit eos in manu
B Isaïæ sancti prophetæ.

Dejecit castra Assyriorum, et contrivit illos angelus
Domini.

Nam fecit Ezechias quod placuit Deo, et fortiter
ivit in via David patris sui quam mandavit illi Isaïas
propheta magnus, et fidelis in conspectu Dei :

In diebus ipsius retro rediit sol, et addidit regi
vitam.

Spiritus magno vidit ultima, et consolatus est lugen-
tes in Sion. Usque in sempiternum

Ostendit futura et abscondita antequam evenirent.

CAPUT XLIX.

Memoria Josiæ in compositionem odoris facta opus
pigmentarii.

In omni ore quasi mel indulcabitur ejus memoria,
et ut musica in convivio vini.

Ipse est directus divinitus in pœnitentiam gentis, et
C tulit abominationes impietatis.

Et gubernavit ad Dominum cor ipsius, et in diebus
peccatorum corroboravit pietatem.

Præter David, et Ezechiam, et Josiam, omnes pec-
catum commiserunt :

Nam reliquerunt legem Altissimi reges Juda, et con-
tempserunt timorem Dei.

Dederunt enim regnum suum aliis, et gloriam suam
alienigenæ genti.

Incenderunt electam sanctitatis civitatem, et deser-
tas fecerunt vias ipsius in manu Jeremiæ.

Nam male tractaverunt illum, qui a ventre matris
consecratus est propheta, evertere, et eruere, et per-
dere, et iterum ædificare, et renovare.

Ezechiel qui vidit conspectum gloriæ, quam ostendit
illi in curru Cherubim.

Nam commemoratus est inimicorum in imbre, bene-
facere illis, qui ostenderunt rectas vias.

Et duodecim prophetarum ossa pullulent de loco
suo : nam corroboraverunt Jacob, et redemerunt se in
fide virtutis.

Quomodo amplificemus Zorobabel ? nam et ipse
quasi signum in dextera manu ;

Sic et Jesum filium Josedec ? qui in diebus suis ædi-
ficaverunt domum, et exaltaverunt templum san-
ctum Domino, paratum in gloriam sempiternam.

Et Nehemias in memoriam multi temporis, qui cre-
xit nobis muros eversos, et stare fecit portas et seras,
qui erexit domos nostras.

Nemo natus est in terra qualis Henoch : nam et ipse
receptus est a terra.

Neque ut Joseph, qui natus est homo, princeps fra-
trum, firmamentum gentis, rector fratrum, stabili-
mentum populi.

Et ossa ipsius visitata sunt, et post mortem prophe-
taverunt.

Seth et Sem apud homines gloriam adepti sunt :
et super omnem animam in origine Adam.

CAPUT L.

Simon Oniæ filius, sacerdos magnus, qui in vita sua suffulsi domum, et in diebus suis corroboravit templum.

Templi etiam altitudo ab ipso fundata est, duplex ædificatio ex excelsi parietes templi.

In diebus ipsius emanaverunt putci aquarum, et quasi mare adimpleti sunt supra modum.

Qui curavit gentem suam, et liberavit eam a perditione.

Qui prævaluit amplificare civitatem, qui adeptus est gloriam in conversatione gentis: et ingressum domus et atrii amplificavit.

Quasi stella matutina in medio nebulæ, et quasi luna plena in diebus suis lucet.

Et quasi sol resurgens, sic ille effulsit in templo Dei. Quasi arcus resurgens inter nebulas gloriæ, et quasi flos rosarum in diebus vernis, et quasi lilia quæ sunt in transitu aquæ, et quasi thus redolens in diebus æstatis.

Quasi ignis effulgens et thus ardens in igne. Quasi vas auri solidum, ornatum, omni lapide pretioso.

Quasi oliva pullulans, et cypressus in altitudinem se extollens, in accipiendo ipsum stolam gloriæ, et vestiri eum in consummationem virtutis.

In ascensu altaris sancti, gloriam dedit sanctitatis amictum.

In accipiendo autem partes de manu sacerdotum, et ipse stans juxta aram. Et circa illum corona fratrum, quasi plantatio cedri in monte Libano.

Sic circa illum steterunt quasi rami palmæ, et omnes filii Aaron in gloria sua.

Oblatio autem Domini in manibus ipsorum, coram omni synagoga Israel: et consummatione fungens in ara, amplificare oblationem excelsi regis.

Porrexit manum suam in libatione, et libavit de sanguine uræ.

Effudit in fundamento altaris odorem divinum excelsi principi.

Tunc exclamaverunt filii Aaron, in tubis productilibus sonuerunt, et auditam fecerunt vocem magnam in memoriam coram Deo.

Tunc omnis populus simul properaverunt, et ceciderunt in faciem super terram, adorare Dominum Deum suum, et dare preces omnipotenti Deo excelso.

Et amplificaverunt psallentes in vocibus suis, et in magna domo auctus est sonus suavitatis plenus.

Et rogavit populus Dominum excelsum in prece, usque dum perfectus est honor Domini, et munus suum profecerunt.

Tunc descendens, manus suas extulit in omnem congregationem filiorum Israel dare gloriam Deo a labiis suis, et in nomine ipsius gloriari.

Et iteravit orationem suam, volens ostendere virtutem Dei.

Et nunc orate Deum omnium, qui magna fecit in omni terra, qui auxit dies nostros a ventre matris nostræ, et fecit nobiscum secundum suam misericordiam:

Dei nobis jucunditatem cordis, et fieri pacem in diebus nostris in Israel per dies sempiternos.

Credere Israel nobiscum esse Dei misericordiam, ut liberet nos in diebus suis.

Duas gentes odit animæ meæ: tertia autem non est gens, quam oderim.

Qui sedent in monte Seir, et Philistiim, et status populus, qui habitat in Sichimis.

Doctrinam sapientiæ et disciplinæ scripsit in codice isto Jesu filius Sirach Jerosolymita, qui renovavit sapientiam de corde suo.

Beatus, qui in istis versatur bonis: qui ponit illa in corde suo, sapiens erit semper.

Si enim hæc fecerit, ad omnia valebit: quia lux Dei, vestigium ejus est.

CAPUT LI.

Oratio Jesu filii Sirach: Confitebor tibi, Domine rex, et collaudabo te Deum salvatorem meum.

A Confitebor nomini tuo: quoniam adjutor et protector factus es mihi.

Et liberasti corpus meum a perditione, a laqueo linguæ iniquæ, et a labiis operantium mendacium, et in conspectu astantium factus es mihi adjutor.

Et liberasti me secundum multitudinem misericordie nominis tui a rugientibus, præparatis ad escam,

De manibus quærentium animam meam, et de portis tribulationum quæ circumdederunt me:

A pressura flammæ, quæ circumdedit me, et in medio ignis non sum æstivatus:

De altitudine ventris inferi, et a lingua coinquinata, et a verbo mendacii, a rege iniquo, et a lingua injusta.

Laudabit usque ad mortem anima mea Dominum.

Et vita mea appropinquans erat in inferno deorsum.

Circumdederunt me undique, et non erat qui adjuvaret. Respiciens eram ad adiutorium hominum, et non erat.

B Memoratus sum misericordie tuæ, Domine, et operationis tuæ, quæ a sæculo sunt.

Quoniam eruis sustinentes te, Domine, et libera eos de manibus gentium.

Exaltasti super terram habitationem meam, et pro morte defluente deprecatus sum.

Invocavi Dominum patrem Domini mei, ut non derelinquat me in die tribulationis meæ, et in tempore superborum sine adiutorio.

Laudabo nomen tuum assidue, et collaudabo illud in confessione, et exaudita est oratio mea.

Et liberasti me de perditione, et eripuisti me de tempore iniquo.

Propterea confitebor, et laudem dicam tibi, et benedicam nomini Domini.

Cum adhuc junior essem, priusquam oberrarem, quæsi sapientiam palam in oratione mea.

Ante templum postulabam pro illa, et usque in novissimis inquiram eam. Et effloruit tamquam præcox uva.

C Lætatum est cor meum in ea. Ambulari pes meus iter rectum, a juventute mea investigabam eam.

Inclinavi modice aurem meam, et excepi illam.

Multam inveni in meipso sapientiam, et multum profeci in ea.

Danti mihi sapientiam, dabo gloriam.

Consiliatus sum enim, ut facerem illam: zelatus sum bonum, et non confundar.

Colluctata est anima mea in illa, et in faciendo eam confirmatus sum.

Manus meas extendi in altum, et insipientiam ejus luxi.

Animam meam direxi ad illam, et in agnitione inveni eam.

Possedi cum ipsa cor ab initio: propter hoc non derelinquar.

Venter meus conturbatus est quærendo illam: propterea bonam possideo possessionem.

Dedit mihi Dominus linguam mercedem meam: et in ipsa laudabo eum.

D Appropiate ad me, indocti, et congregate vos in domum disciplinæ.

Quid adhuc retardatis? et quid dicitis in his? anime vestræ sitiunt vehementer.

Aperui os meum, et locutus sum: Comparate vobis sine argento.

Et collum vestrum subjicite jugo, et suscipiat anima vestra disciplinam: in proximo est enim inventre eam.

Videte oculis vestris quia modicum laboravi, et inveni mihi multam requiem.

Assumite disciplinam in multo numero argenti, et copiosum aurum possidete in ea.

Lætetur anima vestra in misericordia ejus, et non confundemini in laude ipsius.

Operamini opus vestrum ante tempus, et dabit vobis mercedem vestram in tempore suo.

Explicit liber Ecclesiastici.